BOLŞEVİK PARTİ İNŞASI İÇİN - JÎ BO SAZBÛNA PARTİYA BOLŞEWÎK

BOLŞEVİK PARTİZAN

Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz! • Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşiniz!
Karkerên hemû welatan yekbin! • Karkerên hemû welatan u gelên bindest yekbin!

• Sayı / Hejmar: 152 • Eylül / Îlon 2006 • Fiyatı: 2 YTL

ÇİN 5 ÜZERİNE...

V.i.S.d.P. &Yazışma Adresi:
K. İnan • 12 Rue de Rome, Boıte Postale No: 287, 67000 France
İnternet Adresi: www.bolsevıkpartı.org
E-Mail Adresi: maıl@bolsevıkpartı.org · **Tel. & Fax:** 0033 (0) 388 60 74 04
Fiyatı: 2 YTL, £ 1.50, 2 EURO

ÇİN ÜZERİNE

1960'ların " Kızıl Meydan Okuma"sı!

Çin Halk Cumhuriyeti 1960'lı yıllarda, özellikle 60'lı yılların ikinci yarısında bütün dünyada devrimci işçi ve emekçilerin umutla, bütün emperyalistlerin ve gericilerin korkuyla baktıkları bir ülkeydi. Dünyanın ilk sosyalist ülkesi olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde 1950'li yılların ortalarında iktidarı bütünü ile ele geçirip, ülkeyi kapitalist yola sokan revizyonistlerin yöneticiliğinde bu ülke içte sosyalizm adına faşist (sosyalfaşist), dışta sosyalizm adına batılı emperyalist güçlerle dünya hegemonyası konusunda yarış eden emperyalist (sosyalemperyalist) bir güce dönüşmüştü. Dünya komünist hareketi içinde, Çin Komünist Partisi (ÇKP) ve Arnavutluk Emek Partisi

(AEP) dışındaki tüm geleneksel komünist partiler Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin (SBKP) revizyonist yozlaşma yolunda onun peşinden gitmişler, ÇKP ve AEP ise dünya komünist hareketi içinde, başlangıçtaki sallantılı tavırlar sonrasında, 1960'dan itibaren SBKP'nin çizgisine açıkça muhalefet eden konuma gelmişlerdi. 1960'lı yılların ortalarında ÇKP içinde iki çizginin mücadelesi, 20. yüzyılın gördüğü en büyük kitlesel devrim hareketlerinden biri olan Büyük Proleter Kültür Devrimi'ne (BPKD) yol açmış, kültür devrimi "revizyonist, kapitalist yolcuları" iktidardan alaşağı etmiş ve "burjuvaziye karşı topyekün saldırı"yı Çin devriminin tarihinde ilk kez açıkça bayrağına yazmıştı. Kimi aşırılıklarına, "sol" hatalarına, teoride geçmişin sağ hatalarıyla yeterince hesaplaşmamış olmasına vb. rağmen, Büyük Proleter Kültür Devrimi özünde revizyonizme karşı mücadelede işçi ve emekçi kitlelerin seferber edildiği büyük bir siyasi devrim hareketi idi. O bu niteliği ile bütün dünyada devrimci işçi ve emekçi yığınların umudu oluyor, batılı emperyalist metropollerde de bir dizi devrimci kalkışmanın, en başta da gençliğin başkaldırısının bir itici gücü oluyordu. 1960'lı yılların Mao Zedung önderliğindeki Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), sosyalemperyalist Rusya ve batılı emperyalistlere, en başta da ABD emperyalizmine kafa tutan, onların nükleer tehditlerine boyun eğmeyen, bütün dünyada emperyalizme karşı ayaklanmaların yanında olduğunu açıkça ilan eden, bütün emperyalist, sosyalemperyalist, gerici güçler için baş belası, büyük düşman, tehdit olarak algılanıyordu. Burjuva propagandacıları buram buram ırkçılık kokan kavramlarla "sarı tehlike"den söz ediyorlardı. "Kızıl Çin" devrimciler için umudun adı olurken, her türden emperyalistler ve gericiler için "kızıl tehlike", komünizm öcüsünün dünyayı fethetmesinin yeni kaynağı ve dayanağı olarak görülüyordu. 1960'lı yılların ÇHC kapitalist dünyaya bir meydan okuma idi! 'Başka bir dünya, sosyalizm mümkündür' biçiminde, 'Sömürüye, haksızlığa, kapitalizme karşı İSYAN HAKLIDIR!' biçiminde bir meydan okuma!

21. yüzyılın "sarı tehlike"si!

Ne yazık ki, bu meydan okuma uzun sürmedi. ÇKP ve ÇHC devrimci güçlerin ona biçtiği rolü uzun süre oynayamadı. BPKD sırasında iktidardan uzaklaştırılan, üretime sokulan "kapitalist yolcu"lar birer birer geri döndüler. Kültür devrimi sırasında "İki Numaralı Kapitalist Yolcu" ilan edilen Deng Siao Ping'in itibarı 1972'de iade edildi. 1970'li yılların başından itibaren ÇHC'nin dış politikasında eğilim olarak savunulmaya başlanan "Üç Dünya Teorisi", 10 Nisan 1974'te ÇHC adına, Çin'in dış politikasını BM lerde yaptığı bir konuşmada açıklayan Deng Siao Ping tarafından olgunlaşmış, bitmiş bir teori olarak açıkça formüle edildi. (Üç Dünya Teorisi'nin genişçe bir eleştirisi tarafımızdan 1976 yılında o dönemde TKP/ML'nin yurtdışı yayın organı olarak

yayınlanan Komünist'in 7. sayısında yayınlanmıştı. "Dünyada Durum - Üç Dünya Teorisinin Eleştirisi") Üç Dünya Teorisi adlı karşıdevrimci, revizyonist teori ve siyasetle ÇKP'deki yozlaşma ve geri dönüş kendini açıkça gösterdi. 1976'da Mao'nun ölümü ertesinde, revizyonistler ÇKP'deki iktidarlarını sağlamlaştırdılar. 1978'de iktisadi alanda da tam bir geri dönüş programı olan bir programı ilan edip uygulamaya soktular. Çin'de, sosyalfaşist merkezi bir iktidarın iktisadın temel unsurlarını doğrudan kontrol etmesi şartlarında hem ülkede özel kapitalizme izin veren, hem de kontrollü bir biçimde yabancı sermayeye açılan bir iktisadi politikayla Çin kapitalist dünya açısından hızlı sayılabilecek bir kalkınma hızı yakaladı. Emperyalist güçler Çin'deki bu açık kapitalistleşme sürecini önce sevinçle karşıladılar, Çin pazarına girmek için birbirleriyle kıyasıya bir rekabete geliştiler. Beklentileri uluslararası pazarda kendileri ile rekabet edecek derecede gelişmiş bir sermaye birikimine sahip olmayan, teknik açıdan geri Çin'in hem sermaye hem de teknik açıdan kendilerine muhtaç olması ve bir zamanların demokratik, sosyalist "Kızıl Çin"inin dünyanın en büyük pazarı olarak, kendi yarısömürgeleri haline gelmesi idi. Çin'deki milliyetçi, revizyonist, devlet tekelci burjuvalarının ise hesabı başka idi. Onların hesabı ve planı, Çin'in demokratik/sosyalist döneminde yaratılmış olan ve bütün ağır sanayi kapsayan devlet tekellerine dayanarak ve Çin'deki muazzam sayıdaki ucuz işgücünü kullanarak, kontrolünü elde tuttukları "ortak işletmeler" üzerinden tekniği ve bilgiyi satın alıp, bu arada yurtdışı Çinlilerinin imkanlarına da seferber ederek sürdürülebilir yüksek bir kalkınma hızıyla emperyalist güçler içinde yerini almaktı. Onların "büyük strateji" adını verdikleri ve Han Nasyonalistlerinin "dünyanın merkezi" olarak gördükleri Çin'in yeniden "hakkı olan yer"e yerleşmesini öngören stratejileri yerleşik "eski" emperyalist güçler için gerçekte yeni bir rakibin, dünya hegemonyası dalaşında yeni bir aktörün çıkması anlamına geliyordu. Şimdi emperyalist ve gerici güçler yine bir "Sarı Tehlike" den söz etmeye başladılar. Artık "kızıl" lıktan gelmiyor bu tehlike. Bu tehlike emperyalist dünyada güç dengelerinin giderek Çin lehine değişmesinden kaynaklanıyor.

Bu "tehlike"nin gerçek olup olmadığını irdeleyeceğiz bu yazımızda.

Ne demiştik?

1993 yılında, Partimizin 5. Kongresinin kabul ettiği siyasi Raporda ÇHC hakkında şu tespitleri yapmıştık:

"ÇHC son yıllarda kalkınma hızı en yüksek olan ülkeler içinde yer almaktadır. "Sosyalizm" adına uygulanan sosyalfaşist diktatörlük, hem emperyalist sermaye, hem de onunla artık iyice bütünleşmiş olan Çin'in tekelci bürokrat devlet kapitalistleri ve hem de yeni yetme "özel" büyük kapitalistleri için olağanüstü seviyede kar oranlarının şartlarını yaratmaktadır. Dünya nüfusunun hemen

hemen beşte birini (1.17 milyar) barındıran ÇHC bu konumu ile dünyanın en büyük pazarı olması yanında büyük yeraltı ve yerüstü zenginliklerine sahiptir. Geri tekniğin yenilenme ihtiyacı, büyük altyapı yatırımları için var olan büyük ihtiyaç, emperyalist sermaye için karlı çalışma alanları yaratmaktadır. ÇHC'ne son dönemde akan emperyalist sermaye, Çin'de kapitalist kalkınmada önemli bir rol oynamaktadır. Çin'in toplam brüt sosyal ürünü (BSÜ) 1992'de, bir yıl önceye göre %12.8 artış göstermiştir. Sanayi ürünlerinde bu oran %21'lik bir dünya rekoru kırmıştır! Bu gelişme bir yandan Çin pazarına bütün gücüyle girmiş olan emperyalist büyük güçleri sevindirirken, diğer yandan fakat aynı güçleri orta ve uzun vade açısından korkutmaktadır da. Çünkü çok büyük bir ekonomik ve askeri potansiyele sahip ÇHC'nin bugünkü gelişme eğrisi ile çok yakında emperyalist büyük güçlere yeni bir rakip olarak ortaya çıkma olasılığı büyüktür. ÇHC gerçek satın alma gücü baz alınarak yapılan bir hesaplamayla 1992 yılında 1.7 trilyon dolar (1 trilyon = 1000 milyar) tutarında bir sosyal ürün yaratmıştır. Bu mutlak rakam olarak alındığında sosyal ürün sıralamasında Çin ABD ve Japonya ertesinde üçüncü sıraya yerleşmiştir. (Birleşmiş Almanya 1.3 trilyon dolarlık sosyal ürün ile dördüncü sıradadır"!) Çin önümüzdeki yıllarda % 8'lik bir gerçek kalkınma hızı tutturması halinde, 20 yıl içinde sosyal ürününü altıya katlayabilir! Bütün veriler yeni bir emperyalist (lafta sosyalizmden vazgeçmemesi halinde sosyalemperyalist) büyük gücün gelişmekte olduğunu gösteriyor. " (Şimdiki Durum, Gelişme Perspektifleri ve Görevler…, Altın Kitaplar Yayınevi, s. 62-63)

8. Kongremiz ve Çin

8. Kongremizde, ÇHC'nin 5. Kongremizde yaptığımız tespitten bu yana geçen zaman içinde kat ettiği gelişmeler, anda varolan veriler bütünlük içinde değerlendirilerek şu tespitler yapıldı:

"Dünyanın yeniden paylaşılması konusunda şimdi yeni bir güç, daha önce bu paylaşım dalaşında özne olmaması anlamında yeni olan bir güç, Çin Halk Cumhuriyeti'de açıkça devreye girdi. Çin kapitalist/emperyalist dünyanın 20 yılı aşkın süredir en hızlı gelişen ülkesi olarak elinde büyük bir mali sermaye biriktirmiş durumda ve bu mali sermaye ile dünyaya açılıyor. Şimdiden Latin Amerika'nın bir dizi ülkesine Çin önemli ölçüde sermaye ihraç etmiş durumda. Afrika'da özellikle enerji sektöründe büyük yatırımları var. İran'la uzun süreli anlaşmalarla, İran petrol ve gazının en önemli alıcılarından biri haline geldi. Çin bir dizi alanda dünya çapında meta üretimi ve ihracatında birinci sırada bulunuyor. Asya'da Çin Japonya'nın en önemli rakibi konumunda. Bugünkü yapısı ve siyasetiyle Çin artık, hızla dünya dalaşının baş aktörlerinden biri olmaya, emperyalist büyük güçler arasında yerini almaya doğru ilerleyen emperyalist bir güç

konumunda. Hala batılı emperyalist büyük güçlerle karşılaştırıldığında geri, fakat açığı hızla kapatan bir gelişme söz konusu.

Çin'in gelişmesi ve bunun ortaya çıkardığı sonuçlar, şimdi emperyalistler arası dünya hegemonyası dalaşında "yeni" bir gücün devreye girmesi, leninist emperyalizm teorisinin temel tezlerinden biri olan "eşitsiz ve sıçramalı gelişme yasası"nın yeni pratik bir kanıtıdır. Bu yasa bağlamında Politik Ekonomi Ders Kitabı'nda şöyle deniyor:

"*Kapitalizm tekel öncesi aşamada esas olarak yükselen bir çizgi boyunca gelişti. Üretim çok sayıda işletmeye bölünmüş olup serbest rekabet egemendi, tekeller yoktu. Kapitalizm henüz nispeten pürüzsüz bir şekilde gelişebiliyordu. Bir kısım ülke, diğerlerini ancak uzun bir zaman süresi içinde geçiyordu. Dünya yüzünde o zaman henüz kimse tarafından işgal edilmemiş büyük bölgeler bulunuyordu. Dünya çapında savaşçı çatışmalar olmadan bir ilerleme sağlanabiliyordu.*

Tekelci kapitalizme geçişle birlikte durum temelden değişti. Tekniğin yüksek gelişme düzeyi, genç ülkelere yaşlı rakiplerini hızlı, sıçramalı bir şekilde yakalama ve geçme olanağı sundu... Diğerlerinden daha sonra kapitalist gelişme yoluna giren ülkeler, teknik ilerlemenin hazır sonuçlarından -makineler, üretim yöntemleri vs.- yararlandı. Diğer taraftan eski ülkelerde asalaklık, çürümüşlük ve tekniğin durgunluğu eğilimi ile karakterize olan tekellerin egemenliği genç ülkelerden daha önce ortaya çıktı. Bir kısım ülkenin hızlı, sıçramalı gelişmesi ve diğer ülkelerdeki büyümenin gecikmesinin nedeni budur. Bu sıçramalı gelişme, sermaye ihracı yoluyla da son derece güçlenir. Ülkelerden bir kısmı için, diğer ülkeleri geçmek, onları pazarlardan kovmak ve paylaşılması tamamlanmış olan dünyanın silah zoruyla yeniden paylaşılmasını zorlamak imkanı doğar. Emperyalizm döneminde kapitalist ülkelerin eşitsiz gelişmesi, emperyalist gelişmenin tayin edici etkeni oldu. (...)

Emperyalizm döneminde kapitalist ülkelerin gelişmesinin eşitsizliği sonucu, dünya kapitalizmi bunalımlar ve savaş felaketleri yolundan başka bir şekilde gelişemez." (Politik Ekonomi Ders Kitabı, cilt I, s. 358-359, İnter Yayınları)

Çin'in somutunda yaşadığımız kapitalizm yoluna "sonradan" –somutta bir anlamda geri dönerek– giren bir gücün "teknik ilerlemenin hazır sonuçlarından yararlanarak" (Çin gerek ortak işletmeler (joint venture) gerek doğrudan satın alma yoluyla ve doğrudan –ve fakat kontrollü– sermaye yatırımlarına ülkeyi açarak üretim tekniğini modernleştirdi) sıçramalı olarak gelişmesidir. Bu sıçramalı gelişmede rol oynayan, yüksek kalkınma hızının 25 yılı aşkın bir süredir sürdürülebilmesi olgusu, ülkenin demokratik halk iktidarı döneminden kalma devlet tekellerine sahip olması ve siyasi alanda da bir tekelin varlığı (her türlü muhalefeti ezen sosyalfaşist bir rejim) sayesinde de olmuştur ve bu Çin'in bir özelliğidir. Gelinen yerde Çin henüz yeniden paylaşım için savaşı gündeme getirmiyor. Buna henüz hazır da değil. Fakat emperyalist hegemonya dalaşında

çelişmelerin Çin'in devreye girmesiyle sertleşmiş olduğu olgudur. Bu gelişme önümüzdeki dönemde de sürecektir.

Çin'in andaki durumu hakkında kimi somut veriler:

8. Kongremizin yaptığı bu değerlendirmenin temeli olan kimi somut verilere bir göz atalım…

Coğrafya

Çin Halk Cumhuriyeti 9 572 419 km² lik yüzölçümü ile, kapladığı alan itibarıyla dünyanın en büyük dördüncü ülkesi konumundadır. Çin topraklarının % 1,5'i kentlerdir, % 2'si bataklık, % 6,5'i işlenmeyen çorak toprak, % 9'u orman, % 21'i çöl, %24'ü çayır, % 36'sı ise tarım alanıdır.

Çin'de tarım alanları daha çok batı bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Tarıma oldukça verimli topraklarda her çeşit tahıl ve tarım ürünü yetişmektedir. Çin kendi ürettiği tarım ürünleri ile kendi nüfusunu besleyecek durumdadır.

Çin yeraltı kaynakları açısından zengin bir ülkedir. Şimdiye dek 156 çeşit madene sahip olduğu bilinmektedir. Bütünü ile ele alındığında bütün dünya üzerinde maden rezervleri açısından üçüncü sırada gelmektedir. Kömür, demir, bakır, aluminyum, antimon, molibden, mangan, çinko, kurşun, kalay ve civa rezervlerinde dünya birincisidir. Ayrıca küçümsenmeyecek büyüklükte petrol, gaz, fosfor ve kükürt yataklarına sahiptir.

Çin toplam 14 devletle sınıra sahiptir. (Hindistan, Pakistan, Afganistan, Tacikistan, Kırgızistan, Kazakistan, Rusya, Moğolistan, Kuzey Kore, Vietnam, Laos, Myanmar, Butan, Nepal) kuzey/güney ucu arasında 4500 km, batı/doğu ekseninde 4200 km mesafe vardır. Çin toplam 14 bin km uzunluğunda kıyıya sahiptir. En uzun nehri 6.300 km uzuluğundaki Yangtse'dir, en büyük gölü Qinghai 5000 km² bir yüzeye sahiptir.

Nüfus

Nüfus açısından ÇHC 2006 yılının 1 Haziranında Resmi Çin Haber Ajansı'nın verdiği bilgiye göre 1 milyar 306 milyonluk bir nüfusa sahipti. (1 306 313 812) Bu nüfusla CHC dünyanın en büyük nüfusuna sahip ülkesi konumundadır.

Km² başına düşen nüfus 136.9'dur. Nüfus yoğunluğu bakımından ÇHC bu durumda dünya ülkeleri içinde 54. sıradadır. Ancak burada Çin'de nüfus yoğunluğunun bölgelere göre çok büyük farklar gösterdiği bilinmelidir. İklim şartları açısından uygun olmayan batı Çin'de nüfus yoğunluğu km² başına 4'e kadar düşerken, Çin nüfusunun büyük bir çoğunluğu doğu/kıyı şeridinde yoğunlaşmaktadır. Çin nüfusunun % 10 kıyı bölgesinde, nüfusun yarıya

yakını Çin topraklarının % 10'unu oluşturan bir alan içinde yaşamaktadır. Bu alanda nüfus yoğunluğu km² başına 740'tır. Nüfusun % 90'ı, toprakların % 50'si üzerinde yaşamaktadır. Bu bu alanlarda ortalama km² başına 340 kişilik bir nüfus ortalamasıdır, ki bu Orta Avrupa ülkelerindeki ortalamadır. Yani Çin nüfusunun % 90'ı Orta Avrupa ortalamasına yakın bir nüfus yoğunluğu içindeki alanlarda yaşamaktadır.

30 yıla yakın süredir izlenen çok sıkı bir nüfus politikası sonucu (1979'dan bu yana en fazla bir çocuk siyaseti, çocuksuzluğu teşvik eden, birden fazla çocukluluğu toplumsal olarak kötü gören ve gösteren, maddi olarak da cezalandıran bir siyaset) nüfus artış hızı % 0.6 civarındadır. (Ki bu bile yılda 7.74 milyon insan demektir!)

Kentleşme

ÇHC kurulduğu 1949 yılında, nüfusun ancak % 10 kadarı kentlerde yaşıyordu. 2005 yılı Eylülünde Xian kentinde yapılan "Çinde Kentleşme Planlaması" toplantısında Çin Bilimler Akademesi üyesi Çu Ganci, 2005'te kentleşme oranının % 40'a vardığını, 1995-2005 yılı arasında kent nüfusu oranının % 20'den, % 40'a çıkarak ikiye katlandığını açıkladı, ki bu oldukça düşük bir orandır. Oranın düşüklüğünde izlenen ve şehirlere göçü zorlaştıran, belli bir dönem tümden yasaklayan, 60'lı yıllarda kentlerden kırlara göçü teşvik eden siyaset küçümsenmeyecek bir rol oynamıştır. Fakat Çin'in nüfusu gözönüne alındığında Çin'in şimdi 500 milyonu aşan kentsel nüfusu ile dünyanın en büyük kentsel nüfusa sahip ülkesi olduğu da görülür.

Etnik Yapı

Çin'in etnik bileşiminde egemen Han milletinin büyük ağırlığı vardır. Nüfusun % 91.6'sı Han milletindendir. Resmi olarak Çin milletinden söz edilmektedir. Çin milleti kavramı Han Çinlileri ile birlikte, resmen kabul edilen 55 "milli azınlık"ı kapsayan bir kavram olarak kullanılmaktadır. Çin'de "Çin milleti" dışında bir milletin varlığı kabul edilmemekte, Han Çinlileri dışındaki bütün milliyetler "milli azınlık" olarak sayılmaktadır. Han Çinlilerinden sonra en kalabalık "milli azınlık"lar şunlardır: Çuanglar (% 1.4), Mançular (% 0.8), Huiler (% 0.8), Miaolar (% 0.7). "Milli azınlıklar" Moğol, Kore, Türki (7 milyon nüfuslu Uygurlar, bir milyon nüfuslu Kazaklar) ve Tibet kökenlidir.

(Çin kavramının Çin'deki ilk imparatorluğun kurucusu olan Qin ve onun devamı olan Dinasti'den geldiği var sayılmaktadır. Bu anlamda bir etnik kökene vb. vurgu yapan bir kavram değildir. Çince Çin kavramı "dünyanın merkezi" anlamına gelen Zhöngguö kavramı ile karşılanmaktadır.)

Din

Çin resmen ateist bir devlettir. Din aidiyeti konusunda resmi istatistikler yoktur. Bu yüzden verilen tüm rakamlar tahminidir.

100 milyon Budist, 30 milyon Daoist, 20 milyon Müslüman, 15 milyon Protestan, tahminen 13-14 milyon Katolik vardır. Konfüçyusculuk da çok yaygındır. Tibet'te Lamaizm vardır.

İdari Yapı

ÇHC (Tayvan'la birlikte –ÇHC Tayvan'ı Çin'in 23. vilayeti olarak saymaktadır. Tayvan'ın anavatanın bir parçası olarak anavatanla birleştirilmesi ÇHC kurulduğundan bu yana tüm ÇHC yönetimlerinin ortak siyaseti olmuştur. Tayvan'daki egemenler de uzun süre kendilerini Çin'in gerçek temsilcileri olarak görüp, kıta Çin'ini kurtaracaklarını iddia etmişler, 1974'te ÇHC ABD tarafından da Çin'in resmi temsilcisi olarak kabul edildikten sonra adım adım bu siyasetten vazgeçmişlerdir.

23 milyon nüfuslu Tayvan kendini hâlâ "Çin Cumhuriyeti" olarak adlandırmaktadır. Fakat anayasalarında hâlâ kıta Çin'inle birleşme hükmü olmasına rağmen, pratik siyasette çoktan bu iddiadan vazgeçilmiş durumdadır. Tayvan burjuvazisinin önemli bir bölümü, bu iddiadan da resmen vazgeçilip, kıta Çin'i ile bir ilişkisi olmayan "bağımsız" bir Tayvan Cumhuriyeti'nden yana tavır takınmaktadır. ÇHC böyle bir gelişmeyi de kabul etmeyeceğini, "bağımsızlık" ilanının da Tayvan'ın ÇHC'nin kurtarılması gereken bir vilayeti olduğu gerçeğini değiştirmeyeceğini defalarca açıklamıştır. ÇHC idari olarak (Tayvan'la birlikte) 23 vilayet, 5 özerk bölge (Guangçi Çuangçu /Nanning, İç Moğolistan/Hohhot, Ningşia Huizu/YinÇüan, Şinyang Uygur/Urumçi, Hiçang Tibet/Lhasa)

4 büyük şehir alanı (Beijing(Pekin), Şanghay, Tianjin, Congking) biçiminde bir bölümlemeye sahiptir. Tibet, ÇHC'nin özerk bölge statüsüne sahip bir parçası olarak sayılmaktadır.

Ayrıca Hong Kong ve Makau özel yönetim bölgeleri olarak ÇHC'nin parçasıdır. Bunlardan Hong Kong 1997'ye dek İngiltere'nin sömgürgesi idi. 1997'de İngiltere'nin sömürge yönetimi çekildi, ÇHC Hong Kong'u "Özel Yönetim Bölgesi" statüsünde devraldı. Makau 1577'den 1999'a kadar Portekiz sömürgesi idi. 1999 da ÇHC, "Özel Yönetim Bölgesi" olarak devraldı.

Siyasi yapı

Çin Halk Cumhuriyeti'nde en yüksek anayasal kurum, 1982'de yenilenen, en son olarak da 2004'te bazı maddeleri değiştirilen Anayasa'ya göre yılda bir

toplanan 2972 üyeli "**Halk Kongresi**"dir. Halk Kongresi Üyeleri her beş yılda bir Eyalet Parlamentoları, Özerk bölge Parlamentoları, Büyük Şehir Özel Alan Yönetimleri ve Halk Ordusu Yönetimi tarafından (Halk Ordusunun 267 delege hakkı vardır.) seçilerek gönderilir.

Halk Kongresi'nin yetkileri iki kongre toplantısı arasında Halk Kongresi'nde seçilen 154 kişilik **Halk Kongresi Daimi Komisyonu** (134 Üye, 1 Başkan, 18 Başkan Yardımcısı, 1 Genel Sekreter) tarafından kullanılır.

Devlet **Başkanı, Devlet Konseyi** (ÇHC Hükümeti), **En Yüksek Halk Mahkemesi** üyeleri, **Merkezi Askeri Komisyon** üyeleri ve **En Yüksek Savcılık** üyeleri Halk Kongresi tarafından seçilir. Bütün bu kurumların seçiminde Komünist Partisi'nin önerileri belirleyicidir. ÇKP üyesi olmayan bir kişinin Halk Kongresi Delegesi olması de fakto mümkün değildir. Delegelerin tümü ÇKP üyesidir.

ÇKP, anayasal olarak ÇHC'nin "yönetici, yönlendirici partisi"dir. ÇKP'nin en üst organı olan **Siyasi Büro Daimi Komisyonu** (Parti Genel Sekreteri ve 8 üye) de fakto devlette de en üst organ konumundadır. Anda ÇHC'nin devlet başkanı olan Hu Jintao, aynı zamanda ÇKP Genel Sekreteri ve Merkezi Askeri Komisyonun Başkanıdır. Parti ve devlet içiçedir. Ve bu anayasal olarak da güvence altına alınmıştır.

ÇHC'de, ÇKP dışında demokratik partiler olarak adlandırılan ve hepsi ÇKP'nin önderliğini kabul eden sekiz parti daha vardır, bunlar ÇKP'nin iktidarda belli ölçüde "danışman" olarak yer ve pay verdiği, siyasetleri itibarıyla ÇKP çizgisinin dışına çıkmayan, görünürde bağımsız, gerçekte ÇKP'nin yan kuruluşları gibi çalışan partilerdir. Çıkış noktasında bu partiler ÇKP'nin Japon emperyalizminin işgaline karşı mücadele sırasında oluşturduğu cephe içinde yer alan parti ve güçlerin devamıdır.

Bu partiler şunlardır:

1948 de kurulmuş olan ve üyeleri daha çok geçmişin "Sol Guomingdangcı"-larından oluşan "Guomindang Çin Devrim Komitesi".

Aralık 1941'de kurulmuş olan, üyeleri orta ve yüksek tabaka aydınlarından oluşan "Çin Demokrat Ligası"

Aralık 1945'de kurulmuş olan üyelerinin çoğu ekonomide önemli rol oynayan kişiler, uzmanlar, bilim adamları vb. olan "Demokratik Ulusal İnşa İçin Çin Derneği"

Aralık 1945'te kurulmuş olan ve üyelerinin çoğu eğitim, kültür, bilim ve yayımcılık alanından gelen "Demokrasinin Geliştirilmesi İçin Çin Derneği"

1930'da kurulmuş olan, üyelerinin çoğu sağlık, bilim, teknik, kültür ve eğitim alanında çalışan orta ve üsk kesim aydınlarından oluşan "Çin İşçi Köylü Demokratik Partisi"

1925'te kurulmuş olan ve üyelerinin çoğu geri dönmüş göçmen Çinlilerden ve yurtdışında yerleşik akrabaları olan Çinlilerden ve yurtdışı bağlantıları olan

uzman, bilimadamı vb. kişilerden oluşan "Çin Ci Gong Partisi"

Aralık 1944'te kurulmuş olan, üyeleri üst katman aydınlarından oluşan "3 Eylül Derneği"

1947'de kurulmuş olan, üyelerinin çoğu kıta Çin toprakları üzerinde yaşayan Tayvanlı kişilerden oluşan "Tayvan'ın Kendi Kaderini Tayini Demokratik Ligası"

Bu partilerin her biri tüzüklerinde ve temel belgelerinde ÇKP'nin önder rolünü kabul ettiklerini ilan etmişlerdir.

İçlerinde en büyük olanın toplam üye sayısı 156.000 dir. (Çin Demokratik Ligası).

Kısaca bu partiler, başlangıçta "milli burjuvazi ile ittifak" için gözyumulan partilerken ve bu bağlamda belli bir işleve sahipken, gelinen yerde fazla işlevleri yoktur.

Özel kapitalizmin gelişmesine bağlı olarak bu partilerden bir bölümünün şu an ÇKP içinde de örgütlenen özel sermayeli burjuva kesimlerinin siyasi partisi olarak gelişip gelişmeyeceğini zaman gösterecektir.)

ÇHC ülkedeki siyasi sistemi " Çok partili işbirliği ve siyasi danışma sistemi" olarak adlandırmaktadır. Bu "siyasi danışma" ÇKP'nin gerekli gördüğü zaman düzenlediği ve demokratik partiler ve partisizlerin temsilcileri ile ÇKP temsilcilerinin yan yana geldiği "Danışma Konferansları" üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Ülkede hüküm süren sosyalfaşist sistem, her türlü gerçek muhalefeti şiddetle ezmektedir. Aslında şu anda sistemi gerçekten tehdit eden örgütlü bir muhalefet de yoktur. Bu yalnızca her türlü muhalefetin şiddetle ezilmesi, muhaliflerin çılgın ilan edilip psikiyatri kliniklerinde tedavi edilmeleri! vb. sonucu değil, aynı zamanda egemen ve Konfüçyüsçü gelenek sonucu da böyledir.

İdeal Konfüçyüsçü yönetim "bilge kişiler"in yönetimidir. Yönetenler bilgedir. Bilge olmayan halkın, bilgelerin yönetim sistemini sorgulaması olmaz! Bilge olmayan yönetimler, bilge olanlar tarafından sorgulanır ve yıkılır.

(Veriler: ÇHC internet sitesi, Alm. + Wikipedia Alm.)

Ekonomik Durumu ve Dünyadaki Yeri:

Brüt İç Ürün (Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla/GSYiH) açısından ÇHC dünyanın en büyük 4. Gücü:

(Makau, Hong Kong ve Tayvan dışta tutulduğunda, salt kıta Çini temel alındığında) ÇHC dünya çapında, ülke içinde yarattığı tüm değerler (Brüt İç Ürün) açısından 2005 yılı sonunda dünyanın en büyük 4. Ekonomisine sahipti. (ABD, Japonya, Almanya, Çin). Çin'in 2005 yılındaki BİÜ (GSYiH) dolar

cinsinden 2 122 Milyar 700 milyon dolardı. Bu bir önceki yıla göre % 9.8'lik bir artış ifade ediyordu.

1978'deki, daha sonra 1995-2005 yılları arasındaki 10 yıllık dönemin kalkınma hızını, toplam yurtiçi ürünü, kişi başına düşen yurtiçi ürünü gösteren tabela şöyle:

Brüt İç Ürün (GSYİH) ve Gerçek Kalkınma

Yıllar	Artış [%]	Milyar. Yuan	Milyar US$	Kişi başına GSYİH [Yuan]
1978	11, 7	362, 4		379
1995	10,9	6.079,4	735,1	4.864
1996	10,0	7.117,7	860,7	5.604
1997	9,3	7.897,3	954,9	6.218
1998	7,8	8.440,2	1.020,6	6.646
1999	7,6	8.967,7	1.084,4	7.061
2000	8,4	9.921,5	1.199,7	7.812
2001	8,3	10.965,5	1.325,9	8.634
2002	9,1	12.033,3	1.455,1	9.475
2003	10,0	13.582,3	1.642,4	10.695
2004	10,1	15.987,8	1.933,2	12.589
2005	9,9	18.232,1	2.230,0	14.025

[Kaynak: China Monthly Economic Indicators]

Tabeladan görüldüğü gibi, yılda ortalama %10 civarında bir kalkınma hızıyla, BİÜ 10 yıl içinde 1995 deki 735 milyar dolardan, 2005 de 2 122 Milyar dolara yükselmiş, üçe katlanmıştı.

1978-2005 arasındaki 27 yıllık dönemde ÇHC, ortalama % 9'luk, hiçbir yıl % 7'nin altına düşmeyen bir "kalkınma hızı"yla, son on yılların en hızlı ve en istikrarlı kalkınan ülkesi olmuştu. Kapitalizmin tarihinde bu kadar uzun süre, bu ortalama yükseklikte bir kalkınma kuşkusuz olağan olmayan bir durumdur.

1978'de kişi başına 379 yüan olan BSÜ, 2005 sonunda 13 504 Yüan'a yükselmişti.

Kişi başına düşen kullanılabilir gelir 2004 yılı sonu itibarıyla kentlerde 1139 dolar (9422 yüan), köylerde ise 355 dolardı (2936 yüan). Dünyanın dördüncü büyük ekonomisi olmasına rağmen, kişi başına düşen gelir açısından Çin hâlâ fakir ülkeler içinde yer alıyordu, gelirde kentler ve kır arasında da büyük farklar vardı. Satın Alma Paritesi temel alındığında Çin'de kullanılan gelirdeki büyüme oranı yükselmektedir, çünkü fiyatlar, her şeyden önce temel ihtiyaç maddelerinde fiyatlar, batılı kapitalist ülkelerle karşılaştırıldığında düşüktür.

(Veriler: Almanya Pekin Elçiliği, Wirtschaftsdaten Kompakt, Stand 19 Januar 2006)

Çin ÜRETİM açısından bir çok dalda dünya birincisi bir güç:

Aşağıda Çin'in üretimde dünyadaki yerini kavramak açısından tarımda, madencilikte sanayide seçilmiş belirli dallarda andaki durumu gösteren bir tabela var. Bu tabelada anda en büyük emperyalist güç olan ABD ve ekonomik açıdan ikinci sırada gelen Almanya'nın kaçıncı sırada oldukları da gösterilmiştir. Tabelanın gösterdiği açık gerçek, üretim temel alındığında, Çin'in bir dizi alanda açık arayla dünyanın en büyük üreticisi konumunda olduğudur.

Çin'in Dünya Üretimindeki Yeri: Sanayi

Demir	1 (4/7)	202, 3 Mio. t (2003)	Çimento	1 (3/14)	725 Mio. t (2003)
Çelik	1 (3/6)	220, 1 Mio. t (2003)	Yapay lifler	1 (3/9)	7, 9 Mio. t (2001)
Aluminyum	1 (4/10)	4, 3 Mio. t (2003)	Kağıt & Karton	2 (1/5)	37, 9 Mio. t (2003)
Suni Gübre	1 (3/14)	23, 6 Mio. t (2002)			

Çin'in Dünya Üretimindeki Yeri: Madencilik

Çinko	1 (5/-)	2, 2 Mio. t (2003)	Altın	6 (2/-)	170 t (2001)
Kalay	1 (-/-)	55, 6 Mio. t (2003)	Gümüş	7 (6/-)	1200 t (2003)
Kurşun	2 (3/-)	0, 67 Mio. t (2003)	Bakır	9 (3/-)	0, 55 Mio. t (2002)
Demir	3 (7/-)	109, 4 Mio. t (2001)	Platin	- (4/-)	-
Bauksit	6 (-/-)	8 Mio. t (2003)			

Çin'in dünya üretemindeki yeri: Enerji

Taş Kömürü	1 (2/10)	1315, 2 Mio. t (2003)	Petrol	6 (3/-)	169, 4 Mio. t (2003)
Enerji Üretimi	2 (1/19)	1, 22 Mio. t (2002)	Linyit	7 (5/1)	52 Mio. t (2003)
Elektrik Üretimi	2 (1/7)	1. 640, 5 Mrd. kWh (2002)	Uran	- (9/-)	-

Çin'in Dünya Üretimindeki yeri: Tarım

Ürün	Sıra (ABD/ Alm.)	Üretim (Yıl)	Ürün	Sıra (ABD/ Alm.)	Üretim (Yıl)
Tahıl	1 (2/8)	422, 6 Mio. t (2004)	Yün (yıkanmamış)	2 (-/-)	0,52 Mio. t (2004)
Buğday	1 (3/6)	91, 33 Mio. t (2004)	Muz	3 (-/-)	6,22 Mio. t (2004)
Elma	1 (2/9)	20, 5 Mio. t (2004)	Odun	3 (1/13)	286,1 Mio. m^3 (2003)
Pirinç	1 (11/-)	186, 73 Mio. t (2004)	Sığır (büyükbaş hayvan sayısı)	3 (4/20)	106,5 Mio. (2004)
Patates	1 (4/7)	75, 05 Mio. t (2004)	Sığır eti	3 (1/11)	6,27 Mio. t (2004)
Pamuk	1 (2/-)	5, 2 Mio. t (2003)	Şeker	3 (4/9)	11,1 Mio. t (2003)
Domuz (hayvan sayısı)	1 (2/4)	472, 9 Mio. (2004)	Soya Fasulyesi	4 (1/-)	17,75 Mio. t (2004)
Koyun (hayvan sayısı)	1 (-/-)	157, 3 Mio. (2004)	Kauçuk	5 (-/-)	0, 55 Mio. t (2004)
Et	1 (2/4)	72, 64 Mio. t (2004)	Üzüm	5 (4/12)	5, 34 Mio. t (2004)
Domuz eti	1 (2/3)	47, 75 Mio. t (2004)	Portakal	6 (2/-)	1, 89 Mio. t (2004)
Koyun eti	1 (-/-)	1, 94 Mio. t (2004)	Süt	7 (1/4)	18, 85 Mio. t (2004)
Balık (tutulan miktarı)	1 (5/-)	44, 06 Mio. t (2001)	Limon	8 (7/-)	1, 89 Mio. t (2004)
Tavuk eti	2 (1/-)	9, 46 Mio. t (2004)	Peynir	16 (1/2)	0, 23 Mio. t (2004)
Mısır	2 (1/-)	131, 86 Mio. t (2004)	Tereyağ	- (3/5)	-

(Wikipedia, Almanca, VR China)

ÇHC, **tekstilde** açık ara dünya şampiyonudur. **Pamuklu dokumada** dünya 2002 90 milyar m² olan dünya üretiminin üçte birinden fazlası, 35 milyar m² si, Çin'de gerçekleştiriliyordu. (Fischer Weltalmanach 2006, s. 644) Ticaretin serbestliğinden çok söz eden, geri ülkeleri gümrük duvarlarının kaldırılması için baskı altına alan emperyalist güçler, Çin tekstillerinin tüm iç pazarı ele geçirmesini engellemek için kotalar koyuyor, Çin'i de ihracatı zorlaştıracak tedbirler alması konusunda baskı altına almaya çalışıyorlardı. **Elektroteknik ve elektronik sanayi** ürünlerinde de "Çin Malı" dünya pazarlarını ele geçirme

yönünde hızla ilerliyordu. Çin 2000 yılından itibaren buzdolabı ve televizyon üretiminde açık arayla şampiyondu. 2001 yılında dünyada üretilen toplam 74 milyon buzdolabının 13 milyon 513 bini, yani kabaca her beş buzdolabından biri Çin'de üretilmişti. Aynı yıl dünyada üretilen toplam 132 milyon televizyonun 46 milyon 110 bini, yani kabaca her üç televizyondan biri Çin'de üretilmişti. (Fischer Weltalmanach, 2006, s. 641)

Dünya oyuncak üretiminin % 75'i, konfeksiyon üretiminin % 58'i, mobil telefon üretiminin %29'u Çin'de gerçekleştiriliyor. (Internationale Politik, sayı 12/2005, s. 6))

Çin bugün batılı ekonomistler tarafından "dünyanın fabrikası" olarak adlandırılmakta, bir çok batılı tekel de üretiminin küçümsenmeyecek bir bölümünü Çin'in "serbest bölge"lerinde yapmaktadır. "Serbest Bölge" adı verilen, Çin'in doğu kıyılarının büyük bir bölümünü kaplayan alanlarda batılı emperyalist tekeller ucuz Çin işgücünü, Çin'in kapitalist üretim için çok uygun olan –örneğin sendika yok, örneğin Çin devletinin aldığı vergi sermayenin geldiği ülkedekine göre düşük, örneğin işçi sağlığı ve güvenliği konusunda standartlar çok düşük, örneğin Çin'de ölüm cezası rüşvet, görevi kötüye kullanma gibi ekonomik suçlara da var: Çin Merkez Bankası Müdür Yardımcısı Liu Jinbo 1,4 milyon euro tutarında bir parayı zimmete geçirdiği suçlamasıyla idam cezasına çarptırıldı. İnfaz iki yıl geriye atıldı. (29. 8. 05 FAZ, s. 10) vb.– koşullarda sömürerek kar oranı "anavatan"lara göre çok yüksek olan üretim yapıyorlar. Bunun sonucu bütün dünyada Çin'de üretilen malların pazarı kaplamasıdır.

TİCARETTE ÇİN DÜNYANIN 3. BÜYÜK GÜCÜ:

Çin 2005 yılında 772 milyar dolarlık ihracat, 660,1 milyar dolarlık ithalat ile toplam 1432,1 milyar dolarlık dış ticaret hacmi ile, dünyanın en büyük üçüncü ticaret ülkesi haline gelmişti. Bu rakamlardan daha ilginç olan, bu bağlamdaki gelişme eğilimi ve hızıdır. 1978'de Çin'in dış ticaret hacmi toplam 20. 6 milyar dolardı. 2000 yılında bu rakam 474.3 milyar dolara çıkmış, son beş yılda neredeyse 3 misli daha artmıştı.

OECD'nin öngörülerine göre (Genel Sekreter Donald Johnstone'nun raporu) ÇHC 2010 yılında dünya ihracat birincisi haline gelecektir. Bu gelişme eğilimi ile bu öngörünün gerçek haline gelmesi, Çin'in 2010'da yalnızca ihracatta değil, bir bütün olarak ticarette dünya birincisi olması "normal" gelişmede, "normal sonuç" olacaktır.

2005 yılında Çin'in ihracat/ithalat dengesinde 111.9 milyar dolarlık bir artı sözkonusudur.

Burada Çin ticaretinin gerçekleştirildiği alanlar bilindiğinde, Çin'in dünyadaki emperyalistlerarası dalaştaki yeri daha iyi kavranabilir.

2004 yılında Çin'in yaptığı toplam 593,4 milyar dolar tutarındaki ihracatın toplam 114,4 milyar doları, yani % 19.28'i, "Büyük Çin" içinde ele alınan Hong Kong (100.9 milyar dolar) ve Tayvan'a (13, 5 milyar dolar) yapılıyordu. Aynı yıl Çin'in ithal ettiği 561,4 milyar dolar tutarındaki metaların toplam 76.6 milyar dolarlık bölümü, yani % 13.64'ü, Hong Kong (11,8 milyar dolar) ve Tayvan'dan (64. 8 milyar dolar) geliyordu.

Çin'in ihracat/ithalatı (2004 yılı rakamları) milyar dolar olarak

Ülkeler	**İhracat**	**İthalat**	**Ticaret Hacmi toplamı**
ABD	124. 9	44.7	169.6
Japonya	73.5	94.4	167.9
Hong Kong	100.9	11.8	112.7
Güney Kore	27.8	62.2	90.0
Tayvan	13.5	64.8	78.3
Almanya	23.8	30.4	54.2
Singapur	12.7	14.0	26.7
Diğer ülkeler	216.3	239.1	455.4
Toplam	**593.4**	**561.4**	**1154.8**

(Veriler: Almanya, Pekin Elçiliği, Ekonomik Veriler. 19 Ocak 2006)

Üretimin bir çok alanında dünya birincisi, ticarette dünya üçüncüsü olan Çin'in ticaretinde bilinmesi gereken bir gerçek, ihracatının 2/3'sinin Çin'de üretim yapan yabancı firmalar tarafından gerçekleştiriliyor olmasıdır. Çin'in denizaşırı dış satımının yarısından fazlasını da (% 55'i) Çin'i bir "Ucuz Üretim Üssü" olarak kullanan bu "yabancı firma"lar gerçekleştirmektedir. Bu firmaların Çin iç pazarındaki payı ancak % 13'tür.

Çin'in ihracatında kimi yüksek teknoloji ürünleri giderek artan bir rol oynasa da, ihracatın esasını hâlâ emek yoğun ürünler oluşturmaktadır. Çin'de yatırım ve üretim yapan yabancı sermaye çok önemli bir rol oynamaktadır. Çin bütün dünya açısından bir fabrika konumunda olmasına rağmen, bu rol özellikle Güney ve Doğu Asya ve ASEAN ülkeleri (Brunei, Endonezya, Kamboçya, Laos, Malezya, Myanmar, Filipinler, Singapur, Tayland ve Vietnam) açısından belirleyicidir.

Çin dünyanın en büyük döviz rezervlerine sahip 2. büyük gücü:

31.12.2005 tarihi itibarı ile ÇHC 818.9 milyar dolar tutarında döviz rezervine sahipti. Dünyada 847 milyar dolarlık rezerve sahip olan Japonya'nın ardından

ikinci sırada idi. Aynı tarihte toplam dış borcu, 144 milyar doları kısa süreli borç olmak üzere 267.5 milyar dolardı. Yani ÇHC mali açıdan emperyalist dünyanın en iyi durumda olan ülkelerinden biri idi.

Elinde biriktirmiş olduğu döviz rezervlerinin boyutları ile Çin, Japonya ile birlikte, aslında tüm ekonomik dengeleri altüst edebilecek durumda. Ancak ekonomiler iyice iç içe geçmiş olduğu, büyük güçler arasındaki "bağımlılıklar" karşılıklı olduğu için, dünya para sistemini altüst edecek bir girişimde (şimdilik) bulunmuyor. (Veriler: Almanya Pekin Elçiliği, 19 Ocak 2006 tarihli veriler)

2003 yılı ortalarında Çin'in elinde birikmiş döviz rezervi 700 milyon ABD dolarını geçmişti. Çok uzun süre ÇinHC bu rezervlerin bir bölümünü kar payı yüksek olmayan ve fakat devlet güvenceli Amerikan devlet tahvillerine yatırdı. Bu "devlete borç" verme anlamına gelen stratejik yatırımlarla Çin, ABD'nin mali siyasetinde giderek artan bir rol oynar duruma geliyor. Fakat uluslararası alanda eldeki muazzam döviz rezervini kullanmanın daha karlı yolları da vardır. Bu yüzden Çin'in önümüzdeki dönemde yatırım bankaları kurup uluslararası borsalarda oyuna katılması da şaşırtıcı bir gelişme olmaz.

Çin doğrudan yabancı sermaye yatırımı (FDI) açısından dünyanın en çok yatırım alan ikinci büyük gücü:

Çin'deki yüksek kar marjı ve dünyanın en büyük tüketici kitlesine sahip bir pazarda söz sahibi olma isteği Çin'i doğrudan sermaye yatırımlarında dünyanın en çekici ülkelerinden biri haline getiriyor.

Bugün Çin yabancı sermaye yatırımı alan ülkeler içinde, 2004 yılında 60,63 milyar tutarında, 2005 yılında 72,40 milyar US dolar tutarında yatırım ile ABD'den sonra ikinci sıradadır. 1990-2005 yılı arasında Çin'e yönelen yabancı sermaye yatırımı tutarı 617,3 milyar dolardır. 1990'a kadar Çin ekonomisi açısından önemli bir rolü olmayan yabancı sermaye, 1990'dan başlayarak yılda ortalama % 30'luk artışlarla 1990'lı yılların ortalarından itibaren Çin'i en büyük yabancı sermaye yatırım alanlarından birine dönüştürdü.

Aşağıda bu gelişmenin tablosunu yayınlıyoruz:

Yabancı Doğrudan Yatırımlar

[Veriler Milyar. US$ olarak] [Değerler içinde yeniden yatırılan kârlar yoktur.]

	Anlaşması yapılan yatırımlar			Gerçekleşen yatırımlar		
Yıllar	Projelenen	Yıl değeri	Toplam değer	Yıl değeri	Toplam değer	Yıllık artış oranı [%]
1990	7.273	6,60	28,52	**3,49**	**18,98**	**22,5**
1991	12.978	11,98	40,49	4,37	23,34	23,0
1992	48.764	58,12	98,62	11,01	34,35	47,2
1993	83.437	111,44	210,05	27,52	61,87	80,1
1994	47.549	82,68	292,73	33,77	95,63	54,6

1995	37.011	91,28	384,02	37,52	133,15	39,2
1996	24.556	73,28	457,29	41,73	174,88	31,3
1997	21.001	51,00	508,30	45,26	220,14	25,9
1998	19.799	52,10	560,40	45,46	265,60	20,7
1999	16.918	41,22	601,62	40,32	305,92	15,2
2000	22.347	62,38	664,00	40,72	346,63	13,3
2001	26.140	69,20	733,20	46,88	393,51	13,5
2002	34.171	82,77	815,96	52,74	446,25	13,4
2003	41.081	115,07	931,03	53,51	499,76	12,0
2004	43.664	153,48	1. 084,51	**60,63**	**560,39**	**12,1**
2005*	44.001			**72,40**	**632,79**	**19,4**

Jan-Apr/2006 18, 48 5, 8 yoy
[Kaynak: PRC National Bureau of Statistics; MofCOM]
(*) Mali kurumlara yatırımlar da dahil

Çin’e yapılan “yabancı sermaye” yatırımlarının geldiği ülkelere bakıldığında ilginç bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu konuda 1990-2005 yılı arasında Çin’e yapılan yabancı sermaye yatırımlarının kaynak ülkeleri ve bunların yatırdığı sermayenin toplam tutarı ve bunun tüm sermaye yatırımları içindeki oranına gelince durum şöyledir:

1990-2005 arasında FDI’nin (Yabancı Doğrudan Yatırım) geldiği en önemli ülkeler

Ülke	**toplam yatırım** [Milyar. US$]	**Tüm içinde payı (%)**
Hong Kong/Makau	264,4	59,2
ABD	51,8	11,6
Japonya	53,9	12,1
Tayvan	42,3	9,5
Virgin Adaları***	40,3	9,0
Güney Kore	30,8	6,9
Singapur	27,6	6,2
İngiltere	13,5	3,0
Almanya	12,0	2,7
Fransa *	8,0	1,8
Toplam **	**544, 6**	

*** Virgin Adaları Karayip denizinde bulunan, bir bölümü ABD, bir bölümü de İngiltere`ye ait olan adalar topluluğudur. Çin`e yatırımın % 9’unu gerçekleştirmiş görünen kaynak ülke Virgin Adaları`nın yatırımları gerçekte ABD veya İngiltere`nin yatırımlarıdır. İstatistikte bunların ne kadarının ABD`ye ne kadarının İngiltere’ye ait olduğu görülmemektedir.

*) 2005 yılına ait İngiltere ve Fransa rakamları tahmini rakamlardır.

**) 90 öncesi FDİ rakamları konusunda kesin bilgiler olmadığı için ve küçük miktarda yatırım yapan ülkeler burada sayılmadığı için bir önceki tabelayla bu tabela arasında toplam yatırım miktarında fark vardır.

Görüldüğü gibi Çin'e akan yabancı sermayenin çok önemli bir bölümü –büyük yatırımcılar içinde– toplam % 68.7'i Hong Kong/Makau (Bunlar bugün ÇHC'nin parçaları) ve Tayvan'dan gelmektedir. Bunun dışında Güney Kore ve Singapur'un toplam yatırımları, Almanya, İngiltere, Fransa gibi kimi emperyalist büyük güçlerin yatırımlarından fazladır. Emperyalist büyük güçler içinde Çin'de gerçek anlamda büyük yatırımı olanlar ABD ve Japonya'dır.

Çin'in yurtdışına sermaye yatırımları giderek büyüyor

Çin'e akan yabancı sermaye doğrudan yatırımları ile karşılaştırıldığında Çin'in yurtdışı yatarımlarının boyutları henüz çok küçüktür. Çin Ticaret Bakanlığı'nın verilerine göre 2005 yılı sonu itibarıyla Çin'in yurtdışında yaptığı yatırımların toplamı 50 milyar doları buluyordu. Fakat bu rakam bağlamında bilinmesi gereken iki şey vardır. Birincisi, gelişme eğilimi ve hızı ile ilgili olan bir bilgidir. 1991 yılında Çin'in yurtdışındaki doğrudan yatırımlarının toplamı 3 milyar dolar civarında idi. 2002 yılı sonuna gelindiğinde yatırım toplamı miktarı ona katlanmış 32 milyara dolara varmıştı. 1991-2002 arasındaki 11 yıllık dönemde, yılda ortalama üç milyar dolara yakın yatırım sözkonusu idi. 2202-2005 arasındaki üç yıllık dönemde ise 18 milyar dolarlık, yani yılda ortalama 6 milyar dolarlık yatırım sözkonusudur. 2005 yılında çin'in yurtdışı yatırım miktarı 6, 9 Milyar Dolardır. Yani giderek artan bir sermaye ihracı söz konusudur. İkincisi bu yatırımların nerelere yöneldiği ile ilgili bir bilgidir.

Çin'in yurtdışındaki sermaye yatırımları stratejik hedeflere sahip.

Anda Çin'in yurtdışı yatırımlarında kabaca dört kategori şekillenmektedir.

* Birinci kategoride yatırım yapılan alanlarda ya yatırım yapan Çin işletmesinin bütünüyle Çin sermayeli şubeleri, ya da Çin sermaye çoğunluklu ortak işletmeler (joint venture) vardır. Bu gibi yatırımlar çoğunlukla elektronik, beyaz eşya, hafif sanayi ve tekstil endüstrisi alanında gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda Çin öncelikle Asya-Pasifik alanında –Hong Kong-Makau dahil– gayet aktiftir. Önce "kapının önü"nde diğer emperyalist büyük güçlerle rekabette alanı eline geçirmeye yönelmiştir. Sonra sırası ile Afrika, Latin Amerika ve Kuzey Amerika gelmektedir. Bu alanda Avrupa'daki yatırımlar son sıradadır.

* İkinci kategori burjuva ekonomisinde "Mergers and Acquisitions" –içine girip yutma– olarak adlandırılan yatırımlardır, ki bunlar değişik stratejik hedeflerle yapılmaktadır.

– En başta ham maddenin, enerjinin vb. güvenceye alınması hedefi gelmektedir. Bu bağlamda Endonezya'da, Endonezya petrolünün önemli bölümünü Çin için garantiye alan "China National Offshore Oil Company" bir örnektir. Sinopec adlı Çin tekeli İran ile70 milyar dolarlık bir petrol anlaşması imzaladı. 30 yıl içinde 250 milyon ton likid gazı garanti altına aldı, ayrıca ham

petrol çıkarılmasına da Sinopec katılacak.

Çin'in Irak'la da yapılmış petrol anlaşmaları vardı. Ortadoğu'da ABD'nin neden azgınlaştığının nedenlerinden biri de kuşkusuz gelecekte ABD'nin en büyük rakibi olacağı belli olan Çin'in bu alanda aktifleşmesidir.

Afrika stratejik yatırımlar açısından Çin'in en aktif olduğu alanlardan biri.

Sudan'da CNPC isimli Çin petrol tekeli Hartum çevresinde petrol üretimine ortak oldu.

Firmanın bir alt firması Kızıldeniz'e uzanan 1600 km uzunluğundaki bir petrol taşıma boru hattını inşa ediyor. Ve 2,5 milyon ton kapasiteli bir bir rafineri inşaatı. Anda Sudan'dan Çin'in ithal ettiği petrol, Çin'in petrol ihtiyacının % 8'ini karşılıyor. Çin 1,3 milyar dolar hacmindeki ihracatla Sudan'ın en büyüt ticaret ortağı konumunda.

Nijerya Çin'in Afrika'ya yayılma üssü işlevini görüyor. Şu an Nijerya'da 100 bin Çinli yaşıyor. Çin'in Nijerya'ya dış satımı 2,3 Milyar dolar. Aynı zamanda en önemli liman kenti olan başkent Lagos'un doğusunda çok büyük bir alanda Çinlilerin inşa edeceği bir serbest ticaret bölgesi için, 5 milyar dolar tutarında projenin anlaşmaları yapılmış durumda.

Demokratik Kongo Cumhuriyetinde Çin tekelleri bakır ve kobalt işletmelerinde ortak.

Kenya'da Çin firmaları Mombasa limanının inşaatı işini üzerlenmiş durumda.

Gine'de Çin bu ülkenin zengin bauksit, elmas, altın madenleri ürünlerinin en önemli alıcısı durumunda.

Angola Batı Afrika'da toplam 10 milyar dolar tutarındaki Çin yatırımlarının ağırlık merkezini oluşturuyor. Burada Çin petrol karşılığında altyapının geliştirilmesi için gerekli yatırımları yapıyor. Çin 2005 yılında Angola'dan toplam 6,6 milyar dolar tutarında ithalat yaptı. Bunda tabii aslan payı petrolde idi. Angola'da üretilen petrolün üçte birini 2005'te Çin satın aldı. Angola şu an Çin'in üçüncü büyük petrol vereni durumunda.

Tanzanya'da Çin Güney Afrika'dan sonra ikinci büyük ticaret ortağı rolünü oynuyor.

Zimbabwe Çin'den en başta silah alıyor ve Çin Simbabwe'ye teknisyenleri ile teknik bilgi transferi yapıyor. Buna karşı Zimbabwe'den mineraller alıyor.

Güney Afrika yılda toplam 3,8 milyar dolarlık ithalatı ile Çin'in Afrika'daki en büyük pazarı durumunda. Çin de Güney Afrika'dan 3,4 dolar tutarında herşeyden önce maden ve ham madde satın alıyor. Atom enerjisi ve kömürden akaryakıt üretme konusunda işbirliği planlanıyor

– Yeni pazar alanlarına girmek bir başka stratejik hedeftir. Bu bağlamda örneğin Çin tekeli TCL'nin Alman Schneider firmasını satın alması Almanya ve Avrupa pazarına yönelik bir adımdır. Nanjing adlı Çin firmasının İngiliz Rover'i kayyumdan satın alması böyle bir adımdır.

– Bir başka hedef pazarlama giderlerini düşürmek ve sipariş akımını güvenceye almaktır. Bu bağlamda örnek olarak Çin Wanxiang Grup adlı işletmeyi verebiliriz. Bu işletme otomobil sanayi yan ürünlerini üreten bir işletmedir. Amerikan UAI firması yılda takriben 25 milyon dolar tutarında fren tesisatını bu işletmeden alıyordu. Çin Wanxiang grubu UAI'yı satın aldı.

Wanxiang yalnızca UAI'yı satın almakla kalmadı, planlı bir biçimde ABD'de iflas durumunda olan otomobil parçası üreten firmaları satın alıyor, bunları yeniden çalışır hale getiriyor, şu anda ABD pazarında 400 milyon dolar ciro yapıyor.

Kore otomobil firması Ssangyong'un tahvil çoğunluğunun Çin sermayesi tarafından ele geçirilmesi de buna bir başka örnektir.

– Bir başka hedef teknoloji transferidir. Çin D'Long gurubunun Alman Dornier firmasını ele geçirmesi bu bağlamda bir örnektir.

* Üçüncü kategori araştırma/geliştirme alanında yapılan yatırımlardır. Örneğin Çin Huawei Technologies yurtdışında 32 ülkede yatırıma sahiptir, bir dizi "gelişmekte olan ülke"de büyük sayıda patent bu şirketin elinde bulunmaktadır.

* Dördüncü kategorideki yatırımlar "strataejik işbirliği" yatırımlarıdır. Bu bağlamda Çin TCL ile Fransız Thomson'un, TCL'ye Thomson'un üretim tesislerini ve dağıtım ağını kullanmasına imkanı sunan "birleşmesi" bir örnektir.

Çin tekelleri şimdilik dışa açılmada daha çok orta büyüklükte işletmelerin egemen olduğu pazarlara girme üzerinde yoğunlaşmakta, büyükçe tekelleri yutma konusunda geri durmaktadır. Fakat bu bu yönde girişimler olmadığı anlamına gelmiyor. Ki bu gibi girişimler ancak emperyalist devletlerin, ya da tekel konsorsiyumlarının doğrudan müdahelesi ile engellenebiliyor şimdilik.

Petro Kazakistan'ın China National Petroleum Corp. (CNCP) tarafından satın alınma girişimi, CNOOC'nin ABD petrol firması UNOCAL'ı satın alma girişimi, Kanada maden işletmesi Noranda'nın Çin Minmetael tarafından satın alınma girişimi böyle girişimlerdi.

Çin ekonomisinde sektörlerin katkısı ve özel sektörün durumu

2005 yılında Brüt Yurtiçi Üründe (GSYİH) sektörlerin katkısı şöyle idi:

Sektörler	Payı (%)	Bir önceki yıla göre artış (%)

Tarım	12,4	5,2
Sanayi	47,3	11,4
Hizmetler	40,3	9,6

Sektörlerde istihdam edilenlerin sayısı ve oranı ise şöyledir:

İSTİHDAM [Resmi Istatistik]

	2001	2002	2003	2004
Çalışanlar [Milyon]	744,3	753,6	744,3	752,0
Kentlerde çalışan [Milyon]	239,4	247,8	256,4	264,8
Çalışanların sektörlere dağılımı [%]				
Tarım	50,0	50,0	49,1	46,9
Sanayi	22,3	21,4	21,6	22,5
Hizmetler	27,7	28,6	29,3	30,6
Kentlerde kayıtlı işsizler				
Sayısı [Milyon]	6,8	7,70	7,93	8,3
Oranı [%]	3,6	4,0	4,3	4,2

[Kaynak: NBS, China Monthly Economic Indicators, 2005 Statistical Yearbook]

Bu veriler bağlamında işsizlerle ilgili olanların yalnızca kentlerde "kayıtlı" olan işsizleri kapsadığı, işsizlik boyutlarının burada verilenden çok daha yüksek olduğu bilinmelidir. IWF gibi enternasyonal mali kuruluşlar hesaplarında bu sayıları temel almamaktadır. Asya Gelişme Bankası Çin'de kentsel işsizlik oranının en az % 8.5, kırsal alanda ise %30 civarında hesaplanması gerektiğini belirtmektedir.

İşsiz sayısının artmasının nedenlerinden biri yeter kâr getirmeyen devlet işletmelerinin "yeniden yapılandırılması"nda birçok işçinin işini kaybetmesidir. Bunun yanında hizmet sektöründe istihdam da, bu sektörün BİÜ'ye katkısı ile karşılaştırıldığında düşüktür.

En son tahminlere göre, Çin'de 300 milyon "gezginci işçi" vardır. Bunlar kırda ikamet eden, şehirlere iş bulmak için gelip, en kötü şartlarda yaşayan, sürekli hareket halinde olan, her işi en düşük ücretle yapmaya hazır emekçiler, dünyanın andaki en büyük "sanayi yedek ordusu"dur. [Kaynak: Almanya Pekin Elçiliği, Wirtschaftsdaten kompakt, Stand 15 Juni 2006, s.2)

Bu verilerin gösterdiği bazı gerçekler şunlardır:

– Çin dünyanın en büyük tarım nüfusuna sahip olmasına rağmen, (2003'te 365,5 milyon kişi) tarımın BİÜ'ye katkısı çalışanların oranına göre çok düşüktür. Çalışanların hemen hemen yarısı, üretilen değerlerin ancak % 12,4'ünü gerçekleştirmektedir. Bu tarımda hâlâ önemli ölçüde emek yoğun

tarımın söz konusu olduğunu gösterir. “Özelleştirme”nin en erken başladığı ve en derinlemesine gerçekleştirildiği alan bu alandır. Tarımın % 90’ı “özel” dir. Bu “özel” işletmelerin çoğu cüce işletmelerdir.

– Gerek istihdam açısından, gerekse BİÜ ye katkı açısından tarım gerilemekte, sanayi ve hizmetler ilerlemektedir.

– Çin çalışan nüfusunun yarıya yakın kesimi tarımda istihdam edilmesine rağmen, gerçekte bir Sanayi Ülkesidir. Dünyanın en büyük sanayi üretimine sahip ülkelerinden başta gelenlerinden biridir. Sanayide çalışanların sayısı açısından, Çin dünyanın en büyük sanayi işçi sınıfına sahip ülkesidir. (2003’te 160, 8 milyon kişi) BİÜ’ne sanayi sektörünün katkısı (% 47,3) ve sanayideki istihdam oranı (% 22,5) sanayide ileri teknoloji ile üretimin oldukça gelişmiş olduğu görülür.

– En gelişmiş kapitalist/emperyalist ülkelerle karşılaştırıldığında hizmet sektörü gerek BİÜ’e katkı gerekse istihdam edilenlerin oranı açısından geridir. Mutlak rakam olarak alındığında Çin bu sektörde de dünyanın en büyük çalışanlar sayısına sahiptir. (2003’te 218,1 milyon kişi) Fakat bu sektör de tarıma oranla gelişen sektördür. “Reform”ların başladığı 1978 yılında bu sektörde çalışanların sayısı 48,7 milyondu. (Kaynak:China. Stat. Yearbook 1995)

Mülkiyet ilişkilerinin yapısına gelince:

1988 de “özel mülkiyet temelinde iktisat”, 2004 yılında da “üretim araçları üzerinde özel mülkiyet” anayasal güvence altına alındı.

1990-2003 yılları arasında özel mülkiyete dayalı iktisadın Çin’de gelişmesi şöyle oldu:

Yıllar	**İşletme Sayısı** (1000)	**Açıklanmış Sermaye** (Milyar Yüan)	**Çalışan Değeri** (Milyon)	**Üretim Sayısı** Milyar Yüan)
1990	98	8, 4	1, 64	9, 7
1992	108	22, 1	1, 84	20, 5
1995	655	26, 2	9, 56	114, 0
1997	961	514, 0	13, 49	322, 7
2000	1760	1350, 0	25, 00	1073, 9
2003	3440	4215, 0	47, 14	2008, 3

(Kaynak, Helmut Peters, China, isw report no 61, s 29)

Bu istatistiğin gösterdiği Çin’de özel sermaye iktisadının hızla geliştiğidir. 2003 yılına gelindiğinde Çin’de resmen kurulu olan 3 milyon 440 bin özel sermayeli işletme vardır. Bunlarda 47 milyon 140 bin kişi istihdam edilmektedir. Bunların yarattığı üretim değeri 2 008 milyar, 3 milyon yüan tutmaktadır. Bu BİÜ’nün

% 14.78'dir. İstatistik resmi kurulu özel sermayeli işletmeleri kapsadığından, bu istatistik içinde kırdaki milyonlarca küçük/orta köylü işletmesi yoktur. Çin kırında özel sermayeye dayalı üretim kesin egemendir. Tarım üretiminin % 90'ı özeldir. Bu bilindiğinde Çin'de özel sermayeli kapitalizmin boyutları daha gerçekçi olarak anlaşılır.

Sanayide yılda 5 milyon yüan (yani takriben 0, 6 milyon ABD doları) üzeri geliri olan orta büyüklükte ve büyük işletmeler bazında mülkiyet ilişkilerini gösteren resmi istatistik şöyledir:

Mülkiyet İlişkileri Yapısı:

	2002	**2003**	**2004**	**2005**
İşletmelerin sayısı	181. 557	196. 222	219. 463	266. 090
bunlar içinde				
bütünüyle Çin olan işletmeler	147. 091	157. 641	176. 710	.....
bunlar içinde				
Devlet işletmeleri, vb.	*97 915*	*90. 034*	.....	.....
Özel İşletmeler	*49 176*	*67. 607*	. ..	.. ..
ve				
Yabancı sermaye				
ortaklı işletmeler	34. 466	38. 581	42. 753	.....
bunlardan				
Hong Kong, Macao,				
Tayvan kaynaklı	*19. 546*	*21. 152*		. ...
diğer yabancı ülkeler kaynaklı	*14. 920*	*17. 429*	. ..	. ..

... 2004 ve 2005 kesin rakamları yok
Kaynak: China Statistical Yearbook 2005

Hizmet sektörünün mülkiyet yapısı konusunda elimizde istatistiki kesin veriler yok. Fakat şunlar gözle görülür olgular: Perakende satış dükkanları/mağazaları ve restaurant gibi görünen kimi alanlarda özel işletmeler egemen. Banka ve sigorta alanında mülkiyet nerdeyse tümüyle devlet mülkiyeti. Trafik, taşımacılık ve komünikasyon sektöründe devlet mülkiyeti egemen durumda.

Bankacılık alanında durum şöyle:

Çin mali sisteminin merkezinde dört büyük devlet bankası vardır. Bunlar "Bank of China" (BoC)/Çin Bankası, "China Construction Bank" (CCB)/Çin Yapı Bankası, "The Industrial ond Commercial Bank of China" (ICBC)/Çin Sanayi ve Ticaret Bankası, "Agricultural Bank of China" (ABC)/Çin Tarım

Bankası. Bu dört devlet bankası 1998'e kadar esasta Çin Maliye Bakanlığının kredi verme bölümü gibi çalışıyorlardı. Her biri kendi ihtisas alanında devlet kredisi veren kurumlar durumundaydılar. 1998'den itibaren bu bankaların en azından operasyonel alanda bağımsız, güçlü ve rekabet edebilecek konuma gelmelerini sağlayacak "reformlar"a başlandı. 2001 yılında banka sektörünün de adım adım yabancı sermayeye açılması kararı alındı. Yabancı bankalar Çin pazarına bütün pazarı kapsayacak şekilde girmeseler de, bu imkanı tanıyan kararlar Çin'de bankacılık sektöründe pazar ekonomisinin kurallarının dikkate alınmasını beraberinde getirdi. Kredi verme işleri özel olarak bu iş için oluşturulan varlık yönetim kurumlarına aktarıldı. Çin Merkez Bankası'nda birikmiş muazzam döviz rezervlerinin bir bölümünün bankalara aktarılması ile bunların kendi sermayelerine sahip olması sağlandı. Economist'in hesaplarına göre 1998 sonrasında devletin bankalara onların öz sermayesi olarak aktardığı para miktarı 260 milyar dolar civarında. Bu siyasetin belirlenmiş ve açıklanmış hedefi bu devlet bankalarını uluslararası alanda borsaya sokmaktır. Bu amaca ulaşmak için uluslararası alanda mali piyasada önemli actor durumunda olan bir dizi finans kuruluşunun Çin bankalarında pay sahibi olmasına izin verildi. 27 Ekim 2005'te, Çin'in devlet bankalarından Çin Yapı Bankası (CCB), ilk Çin bankası olarak Hong Kong borsasında uluslararası mali piyasaya girdi. Bu giriş yalnızca 2005 yılının uluslararası alandaki en büyük emisyonu anlamına gelmekle kalmıyordu. CCB öz sermayesi açısından örneğin Deutsche Bank, Barclays gibi büyük finans tekellerinden daha fazla değeri elinde barındırıyordu.

Yabancı sermayenin şimdi bankacılık sektöründe Çin'in devlet bankalarına ortak olması tabii önemli bir gelişme. Fakat bu ortaklıklarda yabancı sermayenin Çin'de bu dört büyük bankanın herhangi birini ele geçirme imkanını dışlayan kurallar var. Tek bir yabancı yatırımcının bir Çin bankasındaki ortaklık payının %20'yi, tüm yabancı sermaye yatırımlarının toplamının bankanın değerinin % 25'inin geçemeyeceği yasayla belirlenmiş durumda. Bunun yanında yabancı sermayenin temsilcilerinin banka yönetim kademesinde temsili bir çok halde bir kişi ile sınırlandırılmış durumda. Yani Çin devlet bankaları yabancı sermayeyi, uluslararası piyasaya girebilmek ve onun deneyiminden yararlanmak için kullanıyor. Uluslararası borsaya çıkışta da, bankanın kontrolünün elden çıkarılmamasına dikkat ediliyor. Örneğin CCB'nin öz sermaye değerinin ancak % 20'si karşılığında tahvil borsada satışa sunuldu.

Bankacılık sektöründeki reformların bir parçası olarak Çin'in merkez bankası konumundaki "People's Bank of China"dan (Çin Halk Bankası) mali sektörü düzenleyecek üç bağımsız Düzenleyici kurul ayrıldı: Çin Bankaları Düzenleme Komisyonu, Çin Tahvil işlerini düzenleme komisyonu, Çin Sigortaları Düzenleme Konisyonu. Bütün bu komisyonlar tabii ÇKP'nin belirlediği siyasete uygun düzenlemeler yapma görevine sahip.

Bu anlamda Çin'de Bankacılık Sisteminde ve bütün mali sektörde devlet, devlet iktidarını elinde bulunduran bürokrat/teknokrat kesim, ÇKP belirleyicidir. "Reformlar"la bu alan da özel sermayeye, bu arada yabancı sermayeye açılmıştır. Fakat bu alan hâlâ devlet sermayesinin "tekel"inin en sağlam olduğu alandır. (Veriler için kaynak: IP sayı 12/2005, Jörn Carsten Gottwald ve Svenja Schlichting, "Markwirtschaftliche Regulierungsdiktatur" s. 46-50)

Bir bütün olarak ele alındığında: "özel sektör" ün hızla geliştiği, sanayide orta ve büyük işletmelerde hâlâ devlet işletmelerinin egemen olduğu, hizmetlerde mali sektörde devletin tekelinin esasta sürdüğü, sanayide orta ve büyük işletmelerde bütünüyle Çin olan şirketlerin egemen olduğu, sayısı hızla artan yabancı sermaye ortaklı işletmelerin büyük çoğunluğunun Hong Kong, Makau, Tayvan kaynaklı olduğu bugünkü Çin'in kimi gerçekleridir.

Çin'in askeri gücü

Çin, dünyanın sayıca en büyük ordusuna sahip. Resmi verilere göre 2004'te "Halk Ordusu"nda silah altında asker sayısı 2,3 milyon kişi idi. Yarı askeri polis ve yedekler de sayıldığında bu sayı 3,2 milyona yükseliyor. Askeri harcamalar GSYİH'nın % 2,4'ü tutarında. 2005 SIPRI Raporunda Çin'in 2005 yılındaki askeri harcamalarının 35,5 milyar dolar tutarında olduğu bildiriliyor. (Pentagon kaynakları biraz da "sarı tehlike"nin büyüklüğünü göstermek amacıyla, bu harcamaların en az 90 milyarn dolar civarında olduğunu iddia ediyor.) Aynı yıl ABD'nin askeri harcamalarının 455,3 milyar dolar olduğu bilindiğinde, Çin'in askeri harcamaları fazla değil. Bu Çin'in andaki askeri siyasetinin dünya çapında ele alındığında henüz saldırgan olmayan bir siyaset olmasıyla bağıntılı bir olgu. Çin yöneticileri askeri siyasetlerinin "aktif savunma" siyaseti olduğunu, Çin'in bir saldırı savaşı yürütmeyeceğini belirtiyorlar. Ancak Vietnam'a karşı 1979'da girişilen saldırının da "aktif savunma" olarak savunulduğu bilindiğinde, Çin'in saldırı savaşı yürütmeyeceği sözlerinin fazla değeri olmadığı görülüyor. Buna rağmen Çin askeri siyasetinde şimdilik yalnızca Çin'in bir parçası saydığı ve gerçekten de Çin'in bir parçası olan Tayvan'la ilgili olarak "saldırgan" bir siyasetten sözedilebilir. Çin Tayvan'ın anavatana bağlanacağı, bunun için gerekirse askeri güç de kullanılabileceği iddiasının altını çizmek istercesine Tayvan'ın karşısındaki kıyı bölgesinde 375.000 asker yerleştirmiş durumdadır. Askeri olarak Çin istediği anda Tayvan'ı işgal edebilecek güce sahiptir. Bunu engelleyen temel faktör, ABD ile Tayvan arasındaki, Tayvan'a bir saldırı halinde, ABD'nin otomatikman Tayvan yanında savaşa gireceğini açıklayan, anlaşmaların varlığıdır. Çin, şu an ABD'ye resmen savaş ilan etmek anlamına gelecek bir adımı atmaya hazır değildir. Fakat ekonomik alandaki güçlenmeye paralel olarak, Çin'in askeri harcamalarının hacmi de büyüyor. Çin ordusu

modernleştiriliyor, güçlendiriliyor.

Çin'i askeri açıdan dünyadaki bir dizi devletten, bu arada örneğin iktisaden en güçlüler sayılan G8'lerden İtalya, Almanya, Japonya, Kanada'dan ayıran en önemli farklardan biri Çin'in atom bombası silahına ve uzun menzilli taşıyıcı sistemlere sahip olmasıdır. Çin ABD ve Rusya, İngiltere ve Fransa dışında dünya çapında atom savaşı yürütecek kapasite ve potansiyele sahip bir devlettir.

Resmi rakamlara göre elindeki 400 atom ve hidrojen bombası ile, dünyanın en büyük 3. atom gücüdür. Elinde 8000 km menzilli taşıyıcı sistemler vardır.

Uzay tekniğinde Çin büyük güçlerden biri durumundadır.

Çin'in dış politikası, dünya siyasetinde yeri

Çin, gerek ekonomik, gerek askeri gücüyle bugünden dünya siyasetinin belirleyici aktörlerinden biridir. ÇHC aynı zamanda BM Güvenlik Konseyi'nin 5 daimi üyesinden biri olarak bütün uluslararası sorunlarda veto hakkına sahiptir; uluslararası hiçbir konuda kendi istemediği, kesin karşı olduğu bir gelişmenin BM adına yapılmasını engelleyecek konumdadır.

Dış siyasette Çin bugün önüne koymuş olduğu "2050 yılında dünyada layık olduğumuz yer"e gelme hedefine uygun bir siyaset izliyor. Layık olunan yerin adı "dünyanın merkezi" olmak, bir başka deyimle "dünya hegemonyası"dır. Çin yönetimi kendi güçlü ve zayıf yanlarının bilincinde, bugün henüz açık hegemonya dalaşının bu hedefe ilerleme konusunda yararlı olmayacağının bilincinde olarak, "sessiz ve derinden" giden bir siyaset izlemektedir. ÇHC Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Kong Quan, bugünkü sisyasetlerinin temel taşlarından birini "gelişmekte olan ülkelerle" iyi ilişkiler, fakat bir "bloklaşma"yı reddeden bir siyaset" olarak tanımlamaktadır. ÇHC bugün kendini de hâlâ "gelişmekte olan ülke" kategorisi içinde sayarak, Afrika'da, Latin Amerika'da vb. ülkelerle ilişkilerini "eşitler arasında ilişki" olarak gösterebilmekte, "emperyal emellere sahip olmadığı"nı sürekli vurgulayarak, kendini halkların gözünde emperyalist büyük güçlerin dünya hegemonyası dalaşının dışında gösterebilmektedir. Kong Quan, dış siyasette ÇHC'nin "pazarlık yoluyla sorunları çözme mentalitesi"ne uygun bir siyaset izlediğini söylemektedir.

Çin Devlet Başkanı Hu Jintao, Çin dış siyasetinin temellerini "dört hayır"la açıklamaktadır:

"Hegemonyal siyasete hayır
Güç siyasetine hayır
Blok Kurmaya hayır
Silahlanma yarışına hayır."

Kuşkusuz bu bugün ilke olarak açıklanan "hayır"lar, pratik siyasette Çin'in çıkarları gerektirdiğinde evete dönüşebilecek ve daha buguünden şu veya bu

noktada dönüşen “hayır”lardır.

ÇHC, 2050’deki gerçek hedefine varmak için, bir süreden beri izolasyonist siyaseti bırakmış, bölgesel örgütlerde aktif çalışmaya, bölgesel sürtüşmelere yol açan sorunların çözümüne öncelik veren, ikili ilişkiler temelinde hareketli bir dış siyaset uyuglamasına geçmiştir.

Bölgesel sürtüşmelere yol açan sornunların çözümü bağlamında son dönemde atılan önemli adımlar şunlardır:

— 2 Haziran 2005’te Vladivostok’ta Rusya/Çin sınır anlaşması yapıldı. 4300 km uzunluğundaki sınırın % 2’si kavgalı idi. Geçmişte iki ülke arasında sınır çatışmalarına kadar varan bir kavga idi bu. Yapılan anlaşma ile soruna barışçıl çözüm için atılacak somut adımlar tespit edildi.

— 11 Nisan 2005’te, yine geçmişte sınır çatışmaları yaşanan, hâlâ sorunlar olan Hindistan’la Çin/Hindistan ortak protokolu imzalandı. Bu protokolde iki taraf sorunu “barış içinde çözme konusunda kararlılıklarını” açıkladılar.

Aynı protokolde Çin’in Hindistan’a birlikte bir serbest ticaret bölgesi oluşturma önerisi yer alıyor.

Çin, şimdiye kadarki Pakistan yanlısı tutumundan uzaklaşarak, Pakistan-Hindistan çatışmasında tarafsızlığını açıklıyor.

Bütün bunlar Çin’in en büyük iki komşusu ile var olan sorunlarını barışçıl yollarla çözme konusunda atılmış olan, bu güçler arasında yakınlaşmayı sağlayan önemli adımlar. Çin/Hindistan ortak protokolunun açıklanmasının hemen ardından ABD Dışişleri Bakanının yaptığı Hindistan ziyareti, daha sonra ABD’nin Hindistan’a en yeni atom teknolojisini verme sözleri vb. ABD’nin Çin ile Hindistan arasındaki yakınlaşmadan ne kadar rahatsız olduğunun da bir işareti.

— ABD-Kuzey Kore çatışmasında Çin aktif arabulucu rolünde! Sorunların “görüşmeler yoluyla barışçıl çözümü için altılı gurubun (2 Kore+Çin+ABD +Rusya+Japonya) oluşturulması” Çin’in önerisi olarak gündeme geldi ve gerçekleştirildi.

— Bölgede ÇHC nin siyasi ilişkilerinin hâlâ kötü olduğu- siyasi ilişkilerin kötülüğü ekonomik ilişkilerin kötülüğü anlamına gelmiyor- güç Japonya. Japonyaya karşı yer yer milliyetçi kampanyalar yürütülüyor. Japonya ile ilişkilerin kötülüğü görünürde- yürütülen milliyetçi kampanyalarda- tarihi nedenlerle, Japonyanın 1935 den itibaren Çin’i işgali ile, kukla Manhçuka devletini kurması ve ikinci dünya savaşı sırasında katliamlar yapması vb. ile açıklansa da, gerçek neden kuşkusuz Uzak Asya’ya egemenlik konusunda Japonya’nın çinin esas rakibi, en güçlü rakibi olmasıdır. Burada ilişkileri bozan iki emperyalist büyük güç arasındaki hegemonya dalaşındaki rekabettir.

Japonya ile Çin arasındaki güncel gerginliklerin bir nedeni Çin-Japon denizinde oldukça geniş petrol rezervlerine sahip adalar (Japonlar Senkaku, Çinliler Diaoyu adaları diyorlar) hakkında her iki devletin de hak iddia

etmesidir. Japonya Çin'e karşı ABD askeri işbirliği içindedir. ABD aynı zamanda Japonya'nın BM güvenlik konseyi daimi üyelik isteğine, Çin'in kesin karşı olduğu bu isteğe de, destek vermektedir.

Çin bölgesel sorunların çözümüne öncelik vermesine rağmen, yalnızca bölgesel olarak aktif değil. Uluslararası alanda da gayet aktif bir dış siyaset çizgisi izliyor.

— 2001 yılında, Çin daha önce emperyalist büyük güçlerin üyeliğe zorladığı, kendisi hazır olmadığı için girmediği Dünya Ticaret Örgütü'ne üye oldu. Çin'in üyeliği ile WTO'da (DTÖ) dengeler önemli ölçüde değişti. Şimdi Çin "serbest ticaret" konusunda ısrarlı olan esas güç durumunda.

— ASEAN, (Güneydoğu Asya Ulusları Birliği) 1967'de, kuruluşunda soğuk savaşın bir aracı olan, Güney Asya'da antikomünist amerikancı rejimlerin esasta "komünizm tehlikesi" öncelikle de "Kızıl Çin"e karşı oluşturdukları bir birlik idi. 1991'den itibaren Çin gözlemci olarak bu birlik toplantılarına katılmaya başladı. 2003'te ASEAN'ın güvenlik ortaklığı anlaşmasına dahil oldu. 2004'te Çin, ASEAN ülkeleriyle ortak "Serbest Ticaret Bölgesi" kurma anlaşması imzaladı. 2010 yılına dek bu ülkeler arasında tüm gümrüklerin kaldırılması öngörülüyor.

— Çin + Rusya + Kazakistan + Kırgızistan + Tacikistan + Özbekistan 2001 yılında "Şanghay Örgütü"nü kurdular. Bu Çin açısından Orta Asya'nın petrol/gaz yataklarına giriş anlamına geliyor. Rusya ile Çin arasında da çıkarlar temelinde, diğer emperyalist büyük güçlere karşı bir yakınlaşma anlamına geliyor.

ABD'li Çin uzmanı David Shambaugh Çin diplomasisinin son dönemdeki gelişmelerini şöyle değerlendiriyor:

"Pekin'in çok taraflı diplomasisi Asya alanında güven yaratma konusunda çok büyük başarı kazandı. Bu diplomasi sonucu bölge ülkelerinin büyük çoğunluğu bugün Çin'i, iyi bir komşu, yapıcı bir ortak, iyi bir muhatap, ondan korku duyulması gerekmeyen bir bölgesel güç olarak görüyor. "

Bu değerlendirme gerçek durumu doğru ifade eden bir değerlendirmedir.

Çin ABD karşılaştırması

Yukarıda aktardığımız bütün veriler bir gerçeği, Çin'in şu an dünya ekonomisinin en büyük gücü olan ABD'nin en önemli rakiplerinden biri olacağını, gelişme eğiliminin ABD'nin aleyhine, Çin'in lehine olduğunu gösteriyor.

Bu, yüzyılın emperyalist dünya açısından en önemli çatışma potansiyelinin bu gelişmede olduğu anlamına da geliyor.

Andaki durumun ve gelişmenin daha iyi kavranması açısından Çin ve ABD'nin karşılaştırılması gerekli görünüyor.

2004	ABD	Çin
Nüfus (milyon)	**293**	**1300**
GSYİH (milyar dolar)	11 734	1 662
Büyüme (yüzde/gerçek)	**4,2**	**9,5**
Enerji kullanımı (terawatsaat 2002)	28714	12656
1990 a göre değişme	**+ 34,7**	**+60,0**
Dış Ticaret		
2004'te ihracat (milyar dolar)	(Çin'e) 34,7	(ABD'ye) 196,7
Doğrudan yatırım	**121,0**	**62,0**
Dünya çapında	(ABD ye akan)	(Çin'e akan)
Askeri Harcamalar	**453,6**	**55,9**

Görüldüğü gibi, ABD ile karşılaştırıldığında Çin hâlâ çok geride. Fakat aradaki fark hızla kapanıyor. ABD ile Çin arasındaki ticarette 2004'de ABD'nin açığı 162 milyar dolardı. Çin'in ABD'ye ihracatı 1990-2005 arasında % 1200 arttı.

ABD pazarı, Çin'in yurtdışındaki en büyük pazarı durumunda. ABD için ise Çin öyle değil.

ABD ekonomisi Çin ekonomisine göre neredeyse 7 kat büyük olmasına rağmen, bu ekonomi aynı zamanda dünyanın en borçlu ekonomisi idi. Buna karşı Çin ekonomisi mali açıdan Japonya arkasında en çok döviz fazlasına sahip ekonomisi idi.

Çin üniversitelerinden yılda 440 bin mühendis diploma alıyor! ABD'nin iki katı bu. Bu bilgi birikimi bakımından Çin'in en büyük güç olma yönünde ilerlediği anlamına geliyor.

Çin ABD tekelleri açısından önemli bir yatırım alanı. Bir çok tekel üretimini küçümsenmeyecek ölçüde Çin'e kaydırıyor. Bu ABD ve Çin ekonomisinin iyice içiçe girmesini beraberinde getiriyor. Fakat bu ABD ve Çin'in birbirlerini en büyük stratejik rakip olarak görüp, adlandırmalarının engeli değil.

Birkaç örnek:

Wal Mart dünyanın en büyük perakende ticaretcisi. ABD'nin en büyük cirolu tekeli. Cirosu Microsoft'un cirosunun 7 misli, 1,6 milyon çalışanı var (yani Ford+General Motors+General Electric ve IBM'de çalışanların toplamından daha fazla!) Bu tekel şimdi Çin'i esas üreticisi haline getirdi. Wal Mart'ta satışa sunulan malların % 80'ini üreten 5000 firmanın merkezi üretimi Çin'de. Wal Mart'ın Çin'de üretilen mallara ödediği para yılda 18 milyar dolar!

Szenhen Baoan Fenda İndustrial Company: 2100 işçisi var. Wal Mart'a ayda 360 000 stereo aleti üretiyor. Bu işletmede işçilerin saat ücreti 50 cent civarında... Motorola, Bira üreticisi Anheuser- Busch, General Motors üretim açısından Çin'de büyüyor, ABD'de küçülüyorlar.

ABD'de 2000-2005 arasında üretici sektörde iş yeri kaybı 2,7 milyon işyeri.

Çin'in ekonomisinde bugün söz sahibi olan "menajerler"in önemli bir bölümü ÇKP'nin yurtdışına "kapitalistlerden öğrenmek" için gönderdiği, batı üniversitelerinde eğitim görmüş olan, "çıraklık"larını batı tekellerinde yapmış olan yöneticiler. Bunlar şimdi kapitalizmin kurallarnı çerçevesinde Çin sermayesini batıda da büyütmek için çalışıyorlar.

Örneğin, enerji sektöründe en büyük devlet firmalarından biri olan CNOOC'in şefi Fu Chengyu, "University of Southern California" mezunu, 13 yıl batılı tekellerde çalışmış yöneticilik yapmış, Komünist Partisi üyesi, "pazar ekonomisi " yanlısı bir yönetici. Bu tekel şefi'nin California'daki petrol tekeli Unocal'ı satın alma girişimi, 2005 Haziranında ABD'de büyük bir şok ve milliyetçi dalga yarattı…

CNOOC gerçekte Komünist Partisi'nin kontrolünde bir devlet tekeli ve fakat şefi "pazar ekonomisi" yanlısı argümanlarla çalışıyor. "Ben daha yüksek teklifin kazanacağı inancına sahibim." (Wal Street Journal)

Amerikan petrol devi Chevron'un satışa çıkarılan Unocal'ı satın alma için verdiği teklif CNOOC'nin teklifinden 1,5 milyar dolar eksikti. "Daha yüksek teklif kazanır" olsa idi, şimdi Unocal'ın CNOOC'nin Amerikadaki uzantısı olması gerekirdi. Olmadı.

Kongrede yapılan görüşmelerde Reagan'ın danışmanlarından J. Robinson West "Bu bir iş pazarlığı değil, ucuz devlet parası ile finanse edilen bir hükümet işidir. " derken, eski CIA şefi R. James Woolsey ulusal güvenliğin tehdit altında olduğunu savunarak "Çin enerji pazarlarında egemenlik stratejisi ile Batı Pasifik'te stratejik bir üstünlük elde etmek istemektedir." diyor. Görüşmeler sonunda Kongre 398'e karşı 15 oyla, Unocal'ın Çin tekeleine satılmasına karşı çıkıyor. Bir çok kongre üyesi gerekirse satışı yasa yoluyla yasaklamak için girişimlere başlıyor. Hükümet Chevron'u destekleyeceğini açıklıyor. CNOOC bunun üzerine Unocal'ı satın almaktan vazgeçiyor. Unocal Cehevron'a satılıyor. Amerikan kalıyor!

Tekstil'de Çin bütün ülkeleri olduğu gibi ABD'yi de ezip geçiyor. Bir örnek:

George Shuster, ABD'nin en eski tekstil fabrikalarından birinin yöneticisi. "1824'ten beri aynı şeyi yapıyoruz o halde bir şeyleri doğru yapıyor olmamız gerekir" diyor. Cranston Print Works Company -Rhode Island- dünyanın en büyük tekstil baskı firması idi. Üç fabrikadan ikisini kapamak zorunda kaldı. Cirosu 400 milyon dolardan, 125 milyon dolara, çalışanı 2500'den 500'e indi. Firma Rockefellers'e ait bir firma. Rockefellers gurubu 70'li yıllardan itibaren Çin'den ithalata başlıyor. Devlet firması "Chinatex" kaliteli ürünler ithal ediliyor.

70’li yıllarda Cranston Print ABD nin en büyük Çin ithalatçısı durumunda. Giderek ithalat arttıkça, üretim azalıyor. 80’li yılların başında Rockefellerler firmayı çalışanlara satıyor. Bu satış/devir tam ABD’deki tekstil firmalarının birbiri ardına üretimi Çin’e aktardıkları bir dönemde gerçekleşiyor. Şimdi gelinen yerde Cranston yalnızca kendileri diken ev kadınları için üretiyor.

1995’ten bu yana ABD tekstil endüstrisinde 900 binden fazla çalışan işini kaybetti.

1 Ocak 2005’ten itibaren koruyucu gümrüklerin kalkması ile durum daha da dramatik hale geldi. İlk beş ay içinde Çin’den tekstil ürünleri ithalatı % 115 oranında arttı. Pamuklu tekstillerde artış % 1400’e kadar vardı. Şimdi ABD tekstil branşı “globalizasyon”a küfür ediyor. Serbest ticaret “ulusal sanayinin satışı” ve “haksız rekabet”in şifresi oluyor.

ABD mobilya endüstrisinde 2001’den bu yana işyeri kaybı 290 bin, makine yapım sanayinde 110 bin. Doksanlı yıllarda ABD’nin çok güçlü olduğu High Tech’te (yüksek teknololoi ürünleri) ABD’nin Çin’le dış ticaret’inde şimdi 36 milyar dolarlık açık var. Yani Çin ABD’ye ileri teknoloji ürünleri satışında da fark atıyor.

Çin Dünya Ticaret Örgütü üyesi olduktan bu yana (2001) ABD-Çin ticaretinde ABD’nin dış ticaret açığı sürekli büyüdü, 2004’te 162 milyar dolara yükseldi. 2005’te bu açığın 200 milyar dolara varması bekleniyor. Dünya tarihinde bu bir rekor.

ABD’de tasarruf hadleri gayet düşük. Diğer yandan ABD halkı üretilenden daha fazla tüketiyor. Ortaya kredi-borçlanma gerekliliği çıkıyor. Çin elindeki döviz fazlasını öncelikle ABD devlet tahvillerini satın almak için kullanıyor. Bu tahvillerin kar marjı yüksek değil, fakat bir işe yarıyor: ABD’de tüketimin devamını sağlıyor.

Yüanı dolara bağlayıp, değerini yapay olarak düşük tutarak, Çin ithal mallarının ucuz kalmasını sağlıyor, ABD’den Çin’e giden mallar ise pahalı oluyordu. Bu ABD’li kapitalistler için kabul edilemez bir durumdu.

ABD Kongresinde Demokratlar ve Cumhuriyetçiler elele Çin’den gelen mallara % 27,5 oranında gümrük vergisi konması için ortak yasa tasarıları getiriyor. (Bu oran ABD iktisatçılarına göre Çin mallarının fiyatlarını yüanın gerçek değerine uyumlu hale getiren bir oran)

ABD merkez bankası başkanı Greenspan ve maliye batkanı John Snow, milletvekillerini yasa tasarısının ekim sonuna kadar ertelenmesi yönünde ikna etti. Bu arada Çin yüanın değerini % 2,1 oranında yükseltti.

Çin’in Lenin’in emperyalizmle ilgili kriterleri temelinde değerlendirilmesi:

Çin, kapitalizmin gelişmesinin belli bir aşamasında emperyalizme evrimlenen

bir gelişme çizgisi izlemedi. Antiemperyalist Demokratik Devrime önderlik eden KP'nin iktidarında sosyalizmi inşa yönünde belirli adımlar atan, ülkenin en önemli üretim araçlarını KP'nin egemen olduğu bir devletin mülkiyetine geçiren bir ülkede, revizyonistlerin iktidarı tümü ile ele geçirdiği şartlarda, özel mülkiyete de giderek daha fazla izin veren devlet kapitalizminin egemen olduğu, kendine özgü bir yol izledi. Kapitalizmden, onun en yüksek aşaması emperyalizme evrimlenen sürecin incelenmesinde bu en yüksek aşamayı, kapitalizmin rekabetçi döneminden ayıran özelliklerin neler olduğu tartışması içinde beş temel özellik sayan Lenin'in kıstasları Çin'e uygulanırken, bu gerçek gözönünde bulundurulmak zorundadır. Yine de Çin'in niteliğini belirleme açısından bugün de emperyalizm tartışmasında geçerliliğini koruyan bu kıstasların temel alınması doğrudur. Bu yapılırken Lenin'in beş özelliği sayarken yaptığı şu açıklama da bilinçte tutulmak zorundadır:

"Ne var ki, en kısa tanımlar, en önemli olanı özetledikleri için kolay olsalar da, tanımlanacak görüngünün çok önemli bazı çizgileri buradan çıkarsanmaya başlandığında yetersiz kalır. Bu bakımdan- bütün tanımlamaların, gelişmesini tamamlamış bir görüngünün bütün bağlantılarını kapsayamayacağından ötürü genelde itibari ve göreli bir önemi olduğunu unutmadan- emperyalizmin aşağıdaki beş temel özelliğini kapsayan bir tanımını yapmak zorundayız." (Lenin, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması, Emperyalizm, İnter Yayınları, İstanbul Ekim 1995, s. 92)

Şimdi tek tek kıstaslar temelinde Çin'in durumuna bakabiliriz:

"1. Sermayenin ve üretimin yoğunlaşması, **ekonomik yaşamda tayin edeci rol oynayan TEKEL**leri yaratacak kadar yüksek bir seviyeye ulaşmıştır." (Lenin, age, s. 92)

* Çin'de zaten ekonomi üst derecede yoğunlaşmış, tekelleşmişti, devlet tekelleri vardı. Daha 1949'da ÇHC'nin kurulmasının hemen ertesinde, bütün büyük sanayi kuruluşları devlet tekeli haline getirilmişti. Sanayi, bütün mali sektör devlet tekelinde idi. Özel sermaye sanayide küçük ve orta boy işletmelerde söz konusu idi, belirleyici rol oynamıyordu. Tarım'da küçük mülk sahipliği başlangıçta oldukça yaygındı. Kolektifleştirme Süreçi içinde tarımda da büyük kolektif çiftlikler ve komünler belirleyici hale geldiler.

1978 sonrasında yapılan reformlar sürecinde bu sosyalist olma iddiasındaki devlet ve kolektif mülkiyet tekellerine ek olarak, yabancı sermaye ile ortaklaşa gerçekleştirilen "joint ventur"ler (ortak işletmeler) ve serbest ticaret bölgelerinde yabancı tekeller geldi. Bugün Çin'de devlet tekellerinin, gelişen özel sermayeli Çin/yabancı sermaye ortak tekellerinin ve yabancı sermayenin serbest bölgelerdeki tekellerinin Çin'in ekonomisini belirledikleri kesin bir olgudur. Çinekonomik yaşamında tekellerin tayin edici rol oynadığı bir yapıya sahiptir.

“2. Banka sermayesi sanayi sermayesinin iç içe geçmiş ve bu “ mali sermaye” temelinde bir mali oligarşi oluşmuştur. ” (Lenin, age, ay.)

Burada Çin’in geçmişi ve sosyalist iddiası ile bağıntısı olan bir özellik var. Bankacılıkta 1949’dan itibaren devlet tekeli sözkonusu ve devlet bankası tüm mali sisteme egemen. Devlet bankaları gerçekte devlet maliyesinin elinde kredi dağıtım kurumları olarak çalışan kurumlardı. Hem sanayi, hem maliye devlet iktidarını elinde bulunduran ÇKP yönetimi ile özdeş olan bir “oligarşi” tarafından yönetilip yönlendiriliyordu. Bu anlamda sanayi sermayesi ile banka sermayesinin iç içe geçmesi, kapitalizm için tipik olmayan bir tarzda gerçekleşmişti. 1998’den sonra yapılan reformlar çerçevesinde bankacılık sektörünün de özel ve yabancı sbermayeye açılmasıyla, Hong Kong’un Çin’e geçmesi ile, klasik finans kapital, finans oligarşi de girdi işin içine. Şimdi devlet burjuvazisi diyebileceğimiz, özel sermaye sahibi olmayan, fakat Çin’de yaratılan bütün değerlerin nasıl kullanılacağına karar verme durumunda olan, büyük imtiyazlara sahip bürokrat/teknokrat “oligarşi” ile, bunların sınırlı olarak göz yumdukları ve birlikte iş yaptıkları klasik mali oligarşi, Çin’de ekenomiyi ve her şeyi belirliyorlar.

“3. Meta ihracından farklı olarak sermaye ihracı özel önem kazanmıştır.” (Lenin, age, ay.)

Önce Lenin’in burada ne dediği iyi kavranılmalıdır. Çünkü bir çok özetlemede, “meta ihracı yerine sermaye ihracı geçmiştir” vb. deniyor. Lenin’in söylediği, meta ihracı **yerine** sermaye ihracının geçtiği vb. değil, **sermaye ihracının özel önem kazanmış olduğu**dur.

Bu bağlamda, yukarıda verileriyle ortaya koyduğumuz gibi, **Çin bugün dünyanın en büyük meta ihracatçısı**dır. O bütün emperyalist dünyanın işliği, fabrikasıdır adet. Çin’in meta ihracı, onun sermaye ihracının çok önünde gitmektedir. Yukarıda ortaya koyduğumuz verilerden görüleceği gibi, Çin’in doğrudan sermaye ihracı son 15 yılın işidir. Ve esasında 2000’li yıllardan başlayarak hızla artan bir gelişme göstermektedir. Sermaye şimdilik ihraç edilmekten çok biriktiriliyor ve ülke içinde ekonomiyi geliştirmek kullanılıyor. Buna rağmen özellikle 2000’li yıllarda sermaye ihracının özel bir önem kazanmış olduğu da olgudur.

Çin gerçekleştirdiği sermaye ihraçları ile stratejik olarak;

a) sürekli artan enerji ihtiyacını uzun süreli olarak güvence altına almaya çalışıyor (İran, Sudan, Nijerya, Kazakistan);

b) diğer emperyalist güçlerin etki alanlarına girmeye çalışıyor (Peru, Venezuela, Arjantin)

c) Emperyalist metropollerde etkinlik kazanmaya çalışıyor (AB ülkeleri, ABD);

d) Teknoloji ve bilgi satın alıyor (ABD, AB ülkeleri);

“4. Dünyayı aralarında paylaşan uluslar arası tekelci kapitalist birlikler oluşmuştur. ” (Lenin, age, ay.)

Dünyanın en büyük tekelleri arasında yer alan Çin devlet tekelleri 2000’li yıllardan bu yana artan ölçüde sermayelerinin bir bölümünü satışa çıkararak, enternasyonal tekellerle içiçe giriyor ve uluslarası alanda baş aktörler arasında yer almaya başlıyor. Diğer yandan bugün Çin’in serbest bölgelerinde iş yapmayan bir tek büyük uluslararası tekel yok gibidir. Ve bunlar da Çin sermayesi ile iç içe girmek için birbiriyle yarış halindedir. Yani Çin “dünyayı aralarında paylaşan uluslararası tekelci kaptilasist birlikler” içinde yerini almış durumdadır.

“5. Kapitalist büyük güçler tarafından dünyanın teritoryal paylaşımı tamamlanmıştır. ” (Lenin, age, ay.)

Bu beşinci kıstas, şu veya bu kapitalist gücün emperyalist olup olmaması bağlamında bir kıstas değil, çağı kendinden önceki rekabetçi kapitalizm döneminden ayıran dünya genelinin durumu ile ilgili bir kıstastır. Bu kıstasın anlamı şudur: Dünya büyük güçlier arasında teritoryal olarak paylaşılmış olduğu için, emperyalist güç dengelerindeki ciddi değişiklikler, dünyanın yeniden paylaşım taleplerinin getirilmesini, yeniden paylaşım için dalaşların gündeme gelmesini kaçınılmaz kılar. Bu temelde gelişmenin belli bir noktasında emperyalist büyük güçlerin kozlarını savaş yöntemiyle paylaşmaları da gündeme gelebilir, gelir.

Çin dünyanın “teritoryal paylaşımı” bağlamında yalnızca onun coğrafik ve demografik büyüklükleri gözönüne alındığında, buna bir de onun siyasi ağırlığı eklendiğinde ve Çin’in bugün uluslararası alanda atom savaşı yürütebilecek az sayıda devlet içinde yer aldığı bilindiğinde onun bu paylaşımın en önemli aktörlerinden biri olduğu anlaşılır.

Çin evet bugün henüz dünyanın yeniden paylaşılması için askeri olarak saldırı durumunda değildir, buna henüz hazır da değildir, gerek de duymamaktadır. Fakat o bu yeniden paylaşımda daha bugünden ekonomik ve siyasi olarak baş oyunculardan biridir.

Leninist emperyalizm kriterleri temelinde Çin’in bir emperyalist güç olduğu açıktır. O lafta sosyalizm adına konuşan emperyalist bir güç, sosyalemperyalist bir güçtür.

Ve tüm zorluklarına rağmen hızla dünya hegemonyası için dalaşan büyük güç olmaya doğru ilerlemektedir. Çin’deki bu gelişme, sosyalemperyalist kampın yıkılmasından bu yana, emperyalist güç dengelerindeki en önemli değişikliktir. Bu gelişme emperyalistlerarası savaş, dünya savaşı tehlikesini arttıran bir gelişmedir.

Gelişme: Nereden nereye?

Biraz Tarih:

Çin'in bugün geldiği yere, nereden ve hangi aşamalardan geçerek geldiğine bir gözatmanın yararı vardır.

Bunun için başlangıç tarihi olarak 1949'da ÇHC'nin kurulmasını alacağız. Ve gelişmeyi incelerken, yapılan ÇKP parti kongrelerini temel alacağız. Çünkü bilindiği gibi devrime önderlik eden ÇKP, Çin'deki bütün gelişmeleri belirleyen kurumdur.

ÇHC kurulmadan önce yapılan son parti kongresi, **ÇKP'nin VII. Kongresi**dir.

Yedinci Parti Kongresi Haziran 1945'de Yenan'da yapılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın Almanya'nın 8 Mayıs'ta teslim olmasıyla Avrupa'da bitmiş olduğu, Asya'da da savaşı hâlâ sürdüren Japonya'nın yenilgisinin ve teslim olmasının kaçınılmaz olduğunun görüldüğü bir ortamda yapılır. Japon emperyalizmine karşı savaş kazanılmıştır. Şimdi Çin'in geleceği için iç savaş gündemdedir. 7. Parti Kongresi'nde ÇKP'nin 1,21 milyon parti üyesini temsilen 544 delege vardı. (1921 Temmuzunda yapılan I. Kongre'de yalnızca 50 üyeyi temsil eden 12 delege vardı!)

Yedinci Kongre'nin özelliklerinden biri "demokratik devrimin zaferi" için izlenecek yolu belirleme yanında, ilk kez **Mao Zedung Düşüncesi** kavramının parti belgelerine girmesidir. VII. Kongre'nin kabul ettiği tüzüğün başlangıç bölümünde, "partinin tüm çalışmasını yönlendiren"in "Mao Zedung Düşüncesi" olduğu belirtilir. Liu Şao Çi, Kongreye sunduğu "Parti Üzerine" başlıklı raporda "Mao Zedung Düşüncesi"nin "marksist-leninist teori ile Çin devriminin pratiğinin birleştirilmesi " olduğu tespiti yapıldıktan sonra "O Çin Komünizmidir, Çin Marksizmidir." denir. (Daha geniş bilgi için bkz. Mao Zedung ve Çin Devrimi, H. Yeşil, Dönüşüm Yayınları, s. 107-133)

1949 Ekiminde kazanılan iç savaş ertesi, sağ Guomingdangcılar Tayvan'a kaçar, ÇHC'nin kurulduğu ilan edilir.

ÇKP'nin bundan sonraki kongresi, **8. Kongre**, SBKP 20. Parti Kongresi'nin hemen ertesinde Eylül 1956'da yapılır. Sosyalizmin esasta inşa edilmiş olduğu artık ülkede başçelişmenin "proletarya burjuvazi arasındaki çelişme değil, **halkın ileri bir sanayi ülkesi kurulması isteği ile ülkenin geri bir tarım ülkesi olması durumu arasındaki çelişme**" arasında olduğu "sosyalist üretici güçlerin geliştirilmesinin kavranacak temel halka" olduğu tespitleri, bu Kongrenin temel belgelerinde yapılan tespitlerdir. (Bkz. age. s. 227 vd.)

Kongreye MK adına sunulan raporda SBKP 20. Parti Kongresi de "Marksizm-Leninizmin gelişmesinde bir köşe taşı, Marksizm-Leninizm'e önemli katkı" olarak değerlendirilip övülür.

Yirminci Parti Kongresi'nin aslında Marksizm-Leninizm'e saldırı olan, "kişiye tapmaya karşı mücadelesi" de, kongre belgelerinde selamlanır. Bu çizgi, bu noktalarda esas itibarıyla SBKP 20. Parti Kongresi'nin çizgisinin üzerlenilmesidir. Açıkça revizyonist pozisyonlar ve çizgi üzerlenilmiştir.

Kongrenin hemen ertesinde yayınlanan ve sonradan Mao Zedung'un kaleme aldığı söylenen "Proletarya Diktötarlüğünün Tarihi Dersleri Üzerine" ve "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihi Dersleri Üzerine Biraz Daha" başlıklı ÇKP yazılarında özellikle Stalin'e karşı getirilen genel değerlendirmede onu tümden reddeden, olumsuz gören gösteren tavır reddedilip, kaba hakaretlere karşı çıkılırken, ÇKP kendisi Stalin'e, revzyonistlerin de getirdiği bir dizi yanlış eleştiriyi getirir. Bunlar fakat ÇKP içinde bir mücadelenin yürüdüğünün işaretleridir. 8. Kongre ertesinde oldukça geri planda duran Mao Zedung, 1957'de kaleme aldığı "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Çözümü Üzerine" başlıklı yazısında, Çin'in şartlarında burjuvazinin bir kesiminin (milli burjuvazinin) sosyalizmin inşasına coşku ile katıldığı tespitlerini yapar. Bu tespitler 8. Kongre'nin revizyonist çizgisinde yer alan tespitlerdir. 1958'de, Mao Zedung'un inisiyatifi ile başlatılan ve komünleşme hareketinin yaygınlaştırılmasını hedefleyen **"Büyük İleri Atılım"**, salt partinin iradeci yanlışları (her köyde yüksek fırınlar kurma vb.) zengin köylülüğün direniş ve sabotajları yüzünden değil, aynı zamanda doğa şartlarının da elverişsizliği yüzünden büyük bir ekonomik yıkımla sonuçlanır. Mao Zedung parti içinde ve devlette önemli ölçüde etki yitirir.

Bu arada SBKP, 20. Parti Kongresi'nin revizyonist çizgisini uluslararası komünist hareketin genel çizgisi haline getirmek için 1957 ve 1960'ta iki enternasyonal konferans toplar. Bu konferanslarda ÇKP ve AEP bir dizi noktada SBKP'nin açık revizyonist çizgisine karşı direniş gösterirler. Bu direniş komünist ve işçi partilerinin 1957 ve 1960 ortak açıklamalarına kimi marksist-leninist görüşlerle, açık revizyonist görüşlerin yan yana yer alması biçiminde yansır.

1960'ta Lenin'in 100. doğum yıldönümü dolayısıyla ÇKP Merkez Komitesi adına çıkarılan "Yaşasın Leninizm" broşürünün Moskova'da Çin Büyükelçiliği elemanları tarafından açıktan dağıtılması ile birlikte, SBKP ile açık kopuş belgelenir.

1963-1964 "**Büyük Polemik**" diye adlanırılan ÇKP MK yazıları ile birlikte ÇKP açısından Kopuş'un teorik/ideolojik/siyasi gerekçeleri de formüle edilir.

(Bkz. Uluslararası Komünist Hareketin Genel Çizgisi hakkında Polemik, İnter Yayınları; İstanbul, Temmuz 1988)

1966 da **Büyük Proleter Kültür Devrimi** (BPKD) denen ve "kapitalist yolda yürüyen iktidar sahipleri"ni, "parti içindeki burjuvaları" hedefleyen siyasi devrim başlar. BPKD bir yanı ile Mao Zedung'un iktidara dönüşüdür. Programatik olarak ilk kez sosyalist devrimin "burjuvaziyi topyekün hedefleyen

bir devrim" olduğu görüşleri BPKD'de formüle edilir. Burjuvaziye karşı topyekün saldırı BPKD döneminde başlatılır. İlk kez milli burjuvazi denen kesimin de mülksüzleştirilmesi gündeme gelir. Milli burjuvaziye ödenen rantlar kesilir.

BPKD kimi iradeci, subjektivist, sol tespitler ve hatalarına rağmen, geçmişte yapılan hataların özeleştirisi yapılmamasına rağmen, ÇKP açısından, revizyonizmle ve Marksizm-Leninizmin çatışmasında marksist-leninist kanadın, sol kanatla birlikte başkaldırısı anlamına gelen, milyonlarca kitlenin doğrudan katılımını sağlayan, kitlelerin kendi öz deneyimleriyle öğrenmelerine hizmet eden büyük bir devrim hareketidir.

Bu dönem uluslararası alanda da, ÇKP'nin devrimciler arasında büyük prestij kazandığı, Sovyet revizyonizminin teşhir olduğu bir dönemdir. Revizyonist, sosyalemperyalistler 1969 yılının Mart ayında Usuri Nehri kıyısında Çin-Sovyet sınır çatışmasını körükler.

1969 Nisan'ında **ÇKP 9. Kongresi** yapılır. Bu Kongre, "Mao Zedung Düşencesi"nin "Marksizm-Leninizmin yepyeni bir aşaması" olduğu, onun "emperyalizmin toptan çöküşe, sosyalizmin dünya çapında zafere ilerlediği çağın Marksizm-Leninizmi" olduğu tespitlerini yapar. Bu gerçekte artık emperyalizm çağı içinde değil, yeni bir çağda yaşadığımız, artık bu çağda Leninizmin değil, onun yeni "en yüksek aşaması" (Bkz. Mao Zedung ve Çin Devrimi, H Yeşil, Dönüşüm Yayınları, s. 117) olan Mao Zedung Düşüncesi'nin geçerli olduğunun ilanıdır. Aynı Kongre Tüzüğe Mao Zedung'un Başkanlığını, Lin Biao'nun "onun en yakın silah arkadaşı ve halefi" olduğunu yazar. Böylece komünist hareketin tarihinde ilk kez başkan, onun ardından başkan olacak gibi seçimle doldurulan kurumlar tüzük hükmü ile kişilere bağlanır. ÇKP 9. Kongresi aynı zamanda Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin de "büyük zaferle sonuçlandığı"nı açıklar. (ÇKP 9. Parti Kongresi Belgeleri, Alm. s. 3)

Yine ilk defa 9. Parti Kongresi'nde, en yüksek parti organı adına, Sovyetler birliğinin sosyalemperyalist olduğu tespitleri yer alır. (age. 98)

Dokuzuncu Parti Kongresi ertesinde, Kültür Devrimi'nin pratiklerinden adım adım uzaklaşma başlar.

ÇHC'nin dış siyasetinde giderek dünyada iki süper güç olduğu, Sovyetler Birliği'nin daha saldırgan güç olduğu tespitleri yapılmaya ve ağırlık kazanmaya başlar.

ABD'nin tek başına "başdüşman" ilan edildiği, ona karşı bütün güçlerin birleştirilmesi gerektiği yaklaşımı temelindeki siyaset yerini giderek, "iki süper güc"ün "başdüşman" olduğu, bunlardan sosyalemperyalist Sovyetler Birliği'nin daha saldırgan olduğu tespitlerine dayalı bir dış siyasete bırakır.

ABD ile ÇHC arasında belirli bir yumuşama ve yakınlaşma başlar.

1971 Haziran'ında ABD hükümeti ÇHC'ye karşı 21 yıldır uyguladığı ekonomik ambargoyu kaldırır.

1971 Eylül'ünden itibaren Lin Biao Çin kamuoyunda görünmez hale gelir. Lin Biao'nun ne olduğu konusunda bir dizi spekülasyon ortalığı kaplar. Eylül 1971 sonunda Moğolistan Halk Cumhuriyeti adına yapılan bir açıklamada "13 Eylül gecesi bir ÇHC jetinin Moğolistan Halk Cumhuriyeti hava sahasına tecavüz ettiği ve düştüğü, uçakta bulunan dokuz kişinin kömürleşmiş cesetlerinin, bir tabancanın ve bulunan belgelerin sözkonusu uçağın ÇHC hava kuvvetlerine ait olduğunu belgelediği" bildirilir. Aralık 1971'den itibaren Çin basınında "Liu Şao Çi ve o tipte sahtekârlar" hakkında yazılar yayınlanmaya başlanır. Sonradan "o tipte sahtekârlar" dan kastedilenin Lin Biao olduğu açıklanır. Nihayet 1972 yazında Mao Zedung Fransa Dışişleri Bakanı Maruice Schumann ve Sri Lanka Başbakanı Sirimavo Bandranaike ile görüşmelerinde, Lin Biao'nun bir askeri darbe hazırladığı, bu darbe planı ortaya çıkınca Sovyetler Birliği'ne kaçmaya çalıştığı, bu kaçış sırasında uçağın düştüğü, Lin Biao ve yanındakilerin öldüğü bilgisini verir.

Daha sonra "burjuva kariyeristi, darbeci, sahtekâr, dönek ve vatan haini Lin Biao"nun mutlak bir Konfüçyüs taraftarı olduğu tespitleri temelinde "Lin Biao ve Konfüçyüs'e Eleştiri" kampanyası yürütülür. (Bkz. Lin Biao ve Konfüçyüs'e Eleştiri, Seçme Makaleler, Alm. Yabancı Dillerde Yayınevi, Pekin 1975)

ABD ile ÇHC arasındaki yakınlaşmanın diplomasi alanındaki sonucu ABD'nin Güvenlik Konseyi'nde ÇHC'nin üyeliğini engelleyen vetosunu geri çekmesi olur.

1971 Ekiminde Çin HC, daha önce Tayvan'ın işgal ettiği, BM Güvenlik Konseyi Devamlı Üyelik statüsünü kazanır ve Güvenlik Konseyi'nin 5 Daimi Üyesinden biri olarak resmen dünya siyasetinin en önemli aktörlerinden biri haline gelir.

1972 Şubatında ABD Başkanı Nikson ÇHC'yi ziyaret eder. Bu artık ÇHC'nin başaktörlerden biri olarak dünya siyasetine geri dönüşünün sembolik kesin kanıtıdır.

Aynı yıl İngiltere, Hollanda, Yunanistan, Batı Almanya, Japonya, Avustralya ÇHÇ ile diplomatik ilişkilere girer. 22 yıldır Çin'i dışlamaya çalışan emperyalist güçler şimdi Çin ile diplomatik ilişkiler kurma konusunda yarış etmektedirler.

Dış siyasetteki bu gelişmelere, ÇHC içinde de önemli siyasi gelişmeler eşlik eder. BPKD'nin işbaşından uzaklaştırdığı "kapitalist yolcu" sağcılar yavaş yavaş yine eski mevkilerine dönmeye başlarlar. Mart 1973'te Kültür Devrimi'nde "kapitalist yolda giden iktidar sahipleri" içinde Liu Şao Çi'den sonra ikinci sırada sayılan, bütün görevlerinden uzaklaştırılan Deng Siao Ping'in itibarı iade edilir, Merkez Komitesi Siyasi Büro Üyeliğine getirilir ve Çu En Lay'ın Başbakanlığında, Başbakan Yardımcısı olur.

Ağustos 1973'te, **ÇKP 10. Parti Kongresi** yapılır. Bu kongre Mao Zedung'un katıldığı son kongredir. Kongre'ye Merkez Komitesi Raporu Çu

En Lay tarafından sunulur. Bu raporda ÇKP'nin 9. Parti Kongresi'nin siyasi raporunun "Başkan Mao'nun kişisel önderliğinde hazırlandığı" (ÇKP 10. Parti Kongresi Belgeleri, Alm. s. 5) belirtilerek, 9. Parti Kongresi'nin "sosyalizm şartları altında sınıf mücadelesinin sürdürülmesi" ve BPKD'lerinin gerekliliği, BPKD'nin tam zamanında yapılmış büyük bir siyasi devrim olduğu vb. tespitlerine sahip çıkılır. Fakat aynı zamanda, daha 9. Parti Kongresi öncesinde Çen Bo Da ile birlikte 9. Parti Kongresi'nin çizgisine karşı çıktığı iddia edilen "parti düşmanı Lin Biao karşıdevrimci çetesi" mahkum edilir. Hem Cang Çin Çiao, Ciang Cing, Yao Ven Yüan, Vang Hung Ven gibi Kültür Devriminde öne çıkan "sol" kadrolar, hem de Deng Siao Ping gibi Kültür Devriminde hedef olan kadrolar Merkez Komitesi'ne ve sonra Siyasi Büro'ya seçilir. 10. Parti Kongresi, aynı zamanda 9. Parti Kongresi'nin çağın "emperyalizmin toptan çöküşe, sosyalizmin topyekün zafere ilerlediği" yeni bir çağ olduğu, Mao Zedung Düşüncesi'nin bu yeni çağın Marksizmi olduğu tespitlerini, özeleştiri filan yapmadan geri çeker. Bizzat Mao'dan alıntılarla; "Biz hâlâ emperyalizm ve proleter devrimi çağında yaşıyoruz. … Leninizm emperyalizm ve proleter devrimi çağının Marksizmidir. … Lenin'in ölümünden sonra dünya durumunda muazzam değişiklikler olmuştur. Fakat çağ değişmemiştir, Leninizmin temel ilkeleri eskimemiştir ve bunlar hâlâ bizim düşüncelerimize yön veren teorik temellerdir." (age., s. 25) tespitlerini yapar.

1974'te ÇHC Başbakan Yardımcısı Deng Siao Ping, BM Genel Kurulu Özel Oturumunda ÇHC'nin dış politikasını açıklayan bir konuşma yapar. Bu konuşma karşıdevrimci "Üç Dünya Teorisi"nin olgunlaşmış tam bir formülasyonudur.

Ocak 1975'te uzun süredir tartışması yürütülen "Sosyalist Anayasa" da Halk Kongresi tarafından onaylanarak yürülüğa girer.

Bu Anayasa'nın girişinde BPKD'nin Çin'de "proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırdığı ve güçlendirdiği" tespiti yapılır. Cang Çin Çiao Halk Kongresine sunduğu "Anayasanın değişitirilmesi hakkında rapor"unda sosyalizm şartlarında da sınıf mücadelesinin mutlak gerekliğine vurgu yapar. (Anayasa, Alm. s. 39-40)

1975 Mayısında ÇHC Başbakanı Çu En Lay "Tarımda, sanayide, milli savunmada, bilim ve teknikte kapsamlı modernleşme" gerekliliğini açıklar. **"Dört Modernleşme"** adı altında anılan bu siyaset BPKD'nin sınıf mücadelesini devrimin motoru olarak gören ve gösteren ve "Sosyalist Anayasa"nın da sahip çıktığı yaklaşımın tersine, şimdi üretici güçlerin geliştirilmesini, ekonomik gelişmeyi, kalkınmayı merkeze koyan bir siyasettir. Bu siyaset fomüle edildiğinde, bu siyasetin adına formüle edildiği Mao Zedung hâlâ ÇKP Başkanıdır, fakat sağlık durumu gayet kötüdür. Onun adına formüle edilen siyasetlerin ne kadarının ona ait olduğunu söylemek zordur. Daha sonra "Dörtlü Çete" olarak adlandırılan BPKD'nin öne çıkardığı solcular ve Deng gibi Kültür Devrimi "kurbanı" sağcı revizyonist kadrolar birlikte

Siyasi Büro'dadırlar. Aralarında iktidar mücadelesi yürümektedir. Çu En Lay, sağcıların esas koruyucusu konumundadır.

15 Ocak 1976'da Çu En Lay ölür. Çu En Lay'ın ölümü ile ÇKP içindeki iktidar mücadelesi kızışır.

3 Şubat 1976'da ÇKP Merkez Komitesi Siyasi Bürosu o zamana kadar sağ ve sol fraksiyonlar üzeri bir görünüm sergileyen, fazla öne çıkmamış olan Hua Guo Feng'i vekaleten Başbakanlık görevine getirir.

Çu En Lay'ın ölümü ile Deng ve çevresindeki sağ/revizyonist kanat en önemli koruyucusunu kaybetmiştir. Daha sonra "Dörtlü Çete" diye adlandırılan Kültür Devrimci Dörtler, siyasete ağırlıklarını koymaya başlarlar. Sağın bu gelişmeye tepkisi, Çu En Lay'ı anma/övme adına kitle gösterileri olur. Ölüleri anma günü dolayısıyla Tiannamen meydanında kitle gösterileri yapılır. En fazla atılan sloganlar "Kahrolsun imparator karısı!", "Parti işini Deng Siao Ping yönetmeli!" vb. dir. Kitlenin meydana bıraktığı çelenkler gece güvenlik güçleri tarafından temizlenir. Ertesi günü yine Tiannamen'e gelen göstericilerle güvenlik güçleri arasında çatışmalar çıkar.

Daha sonra "Dörtlü Çete" diye adlandırılan sol kesimin kontrolündeki medya, Tiannamen olaylarını karşıdevrimci darbe girişimi olarak değerlendirir, Deng Siao Ping bu darbe girişiminin başı "iflah olmaz burjuva yolcusu" olarak adlandırılır.

7 Nisan'da toplanan ÇKP Merkez Komitesi Siyasi Bürosu "büyük yöneticimiz başkan Mao'nun önerisi üzerine" "ÇKP'nin birinci başkan yardımcılığı ve ÇHÇ Devlet Konseyi (hükümet / BN) başbakanlığına" atandığını açıklar. Aynı toplantıda yine "Büyük yöneticimiz başkan Mao'nun önerisi üzerine" Deng Siao Ping'in de bütün parti ve devlet görevlerinden uzaklaştırıldığı açıklanır. Deng'e karşı, Mao adına bir kampanya başlatılır. Bu dönemde adına kampanya yürütülen Mao konuşme yetisini vb. önemli ölçüde kaybetmiş durumdadır.

Nisan 1976'daki birinci Tiannamen olayları, Deng Siao Ping'in (Kültür Devrimi'nden sonra) ikinci kez iktidardan uzaklaştırılması ile sonuçlanır. İktidar mücadelesinden fakat solcular değil, her iki fraksiyonun da dışında görünen Hua Guo Feng güçlenerek çıkar. Deng'in iktidardan uzaklaştırılmasının geçici olduğu kısa sürede çıkar ortaya:

9 Eylül 1976'da uzun süredir ağır hasta olan Mao Zedung ölür.

Mao'nun cenaze töreninde ipler daha sonra Dörtlü Çete olarak adlandırılanların elinde gibi görünmektedir. Bu grup Mao'nun eşi Çiang Çing'in ÇKP başkanlığına getirilmesi talebini getirir. Tabandan Politbüro'ya yönelik olarak Çiang Çing'in parti başkanlığına getirilmesini isteyen bir mektup kampanyası örgütlenir. Karşılıklı darbe hazırlıklarından, sağcılarla sola karşı ittifak kuran Hua Guo Feng "zafer"le çıkar.

Mao'nun ölümünden bir ay kadar sonra, 6 Ekim'de Çang Çin Çiao, Yao Ven Yüan, Vang Hung Ven ve Ciang Cing tutuklanır.

7 Ekim'de Hua Guo Feng'in ÇKP Başkanlığına ve Askeri Komisyon Başkanlığına seçildiği açıklanır. Böylece hem parti, hem ordu, hem hükümet başkanlığı tek elde toplanmış olur.

Bu açık darbeye karşı Şanghay ve Pekin'de kimi direnişler olur, fakat bunlar ordu tarafından bastırılır.

15 Ekim'den itibaren ilk kez Pekin'deki Tsinhua Üniversitesinde duvar gazetelerinde "Dörtlü Çete"yi isimleriyle anarak teşhir eden yazılar çıkar. Tutuklamalardan 15 gün sonra, 21 Ekim'de ilk kez resmi olarak "Dörtlü Çete'nin tutuklandığı haberi verilir. Bu Dörtlü Çete'ye karşı yürüyecek geniş bir kampanyanın da başlangıç işareti olur.

Devrildikten sonra resmen "Dörtlü Çete" diye adlandırılanların mahkeme önüne çıkarılması için Çin'in yeni egemenleri 5 yıla ihtiyaç duyarlar. Çünkü onlara karşı yapılacak bir mahkeme aynı zamanda Kültür Devrimi'nin mahkumiyetini de gerektiriyordu. Bunun için ise zamana ihtiyaç vardı.

Hua Guo Feng, Nisan 1976'da parti ve devlet görevlerinden uzaklaştırılan Deng Siao Ping için geçici bir dönem gözyumulan bir uzlaşma adayı idi. Parti içinde başını Deng Siao Ping'in çektiği açık revizyonist, sağ kanat açısından amaç parti içinde iktidarı tümü ile ele geçirmek ve BPKD'yi ve ondan arta kalan şeyleri tasfiye ve mahkum etmekti. Bunun için onların da fakat zamana ve Hua Guo Feng gibilerine ihtiyaçları vardı. Bu dönemde onlar Hua Guo Feng'i güçlendirir görünen bir çizgi izlediler.

1977 Temmuzunda yapılan Merkez Komitesi toplantısında, Hua Guo Feng'in Parti Başkanlığı Merkez Komitesi tarafından onaylandı.

Aynı toplantıda (10. Merkez Komitesi 3. Toplantısı) Deng yeniden rehabilite edildi. Kültür Devrimi'nin bittiği, artık ülkede sorunun dört modernleşmeyi gerçekleştirmek için bütün güçleri seferber etmek olduğu ilan edildi. Henüz Kültür Devrimi'ni bütünüyle mahkum etmek mümkün olmamıştı, fakat onun artık kesinlikle bittiğinin ilanı ile (ki bu ilan aslında daha 9. Kongre'de yapılmıştı, yeniden ilan aslında, sosyalizm şartlarında sınıf mücadelesinin süreceği tezinin bittiğinin ilanı anlamına geliyordu.) Kültür Devrimi'nin mahkum edilmesinin adımları atılmıştı.

Ağustos 1977'de **ÇKP 11. Parti Kongresi** yapıldı.

Bir yıl önce Nisan olayları ertesinde partideki ve devlettekeki bütün görevlerinden uzaklaştırılmış olan "iflah olmaz kapitalist yolcu" Deng Siao Ping Kongre'nin kapanış konuşmasını yapar.

Bu Kongre "on yıl süren Kültür Devrimi'nin sonu" nu ilan eder. Gerek Deng'in itibarının fazlası ile iade edilmesi, gerek Kültür Devrimi'nin bu Kongre'ye kadar süren bir devrim olarak gösterilip, bittiğinin ilanı, Deng çizgisinin zaferini gösterir. Fakat bu zafer henüz tam zafer değildir. Hâlâ Hua Guo Feng'e solun tam tasfiyesi için ihtiyaç vardır. Bu yüzden bu Kongrede Hua Guo Feng'in "İki Herşey Çizgisi" denen çizgi, yani "Mao'nun her kararı

desteklenmeli, Mao'nun her direktifi yerine getirilmeli." çizgisi de onaylanır. Hua Guo Feng'in Parti Başkanlığı Kongre tarafından onaylanır. Ayn zamanda "Dört Modernleştirme Siyaseti" de onaylanır.

Ülkede sol muhalefet iyice tasfiye edilip ezildikten sonra, Deng Siao Ping önderliğindeki açık revizyonist kanat açısından artık parti ve devlet iktidarını tümden ele geçirme zamanı gelir.

Hua Guo Feng'in iktidarda kalabilmek için geliştirdiği ve iradi plan hedefleri ile çok kısa zamanda sanayileşmeyi öngören "Dışa Büyük Atılım" kampanyasındaki başarısızlıklar da revizyonist kanadın işini kolaylaştırır.

Deng Siao Ping 1978'in ikinci yarısında ülkeyi gezerek ÇKP'yi ve özellikle de orduyu kendi çizgisi etrafında toplamaya girişir.

Eyül 1978'de Deng Siao Ping ilk kez bir taşra parti konferansında "İki Herşey Çizgisi"ni açıkça adını vererek idealist bir çizgi olarak adlandırır ve mahkum eder. Ardından yapılan 10 taşra konferansı Deng'in bu tavrını destekler.

Bu arada parti dışında olan kimi güçler de, Sovyetler Birliği'ndeki Gorbaçov çizgisinden esinlenen bir "demokrasi hareketi" geliştirmeye başlarlar. Tiannamen meydanındaki duvar bu burjuva demokrasisi hareketinin esas forumu haline gelir. Duvar gazeteleri açıkça burjuva demokrasisi talep etmeye başlarlar. Tianmamen meydanı tam bir tartışma forumu/alanına dönüşür. Harekete "Duvar-Demokrasi Hareketi" adı verilir.

Kasım 1978'de, Merkez Komitesi toplantısından kısa süre önce yapılan ve amacı Merkez Komitesi toplantısını hazırlamak olarak belirlenen bir Merkezi Çalışma Konferansı'nda, Pekin'de siyasi gündemi adeta belirleyen duvar-demokrasi hareketinin etkisiyle, gündem değişir ve Kültür Devrimi'nin tartışıldığı bir foruma dönüşür konferans.

Konferans'ta Deng "devrimin önderi olarak Mao Zedung'un ve Kültür Devrimi'nin yeniden değerlendirilmesi"ni önerir. Konferansta, 1976 Nisanındaki Tiennamen olaylarının "karşıdevrimci darbe girişimi" olarak değerlendirilmiş olmasının yanlış olduğu sonucuna varılır. Tersine bu hareketin "sonuna kadar devrimci olduğu" değerlendirmesini yapan bir karar alınır. Konferanstan üç gün sonra 1976 olayları nedeniyle "karşıdevrimci faaliyet" suçlamasıyla tutuklanmış olan 388 kişinin itibarı iade edilir, bunlar serbest bırakılır.

1978 Aralığında yapılan 11. Merkez Komitesi Üçüncü Plenumunda, bu Plenumdan kısa süre önce yapılan çalışma konferansının kararları onaylanır. Bu toplantı 1976'daki Tiannamen gösterilerinin yüzde yüz devrimci eylemler olduğu tespitini yapar, "İki Herşey Çizgisi"ni mahkum eder, sınıf mücadelesinin değil, dört modernleştirmenin kavranacak esas halka olduğunu tespit eder. "Proletarya diktatörlüğü şartlarında devrimin sürdürülmesi teorisi" reddedilir. Kısaca Deng'in çizgisinin kesin hakimiyeti ilan edilir. Artık 1966 Kültür Devrimiyle iktidardan uzaklaştırılan "kapitalist yolcu"lar, "komünist parti içindeki burjuvazi" bir kez daha, bu kez kesin olarak iktidardadır. İlan edilen

“Reform” Programı, Çin’de sosyalizm adına atılmış adımları birer birer geri döndürme, sosyalizmden lafzı dışında bir şey bırakmama programıdır.

1979 Ocağında daha önce “milli burjuvazi”ye ödenen ve Kültür Devrimi sırasında ödenmesi durdurulan bütün “pay”ların (eski mülk sahiplerine gelirin % 5’i ödeniyordu!) faizi ile ödenmesi, Kültür Devrimi sırasında el konulmuş olan bütün özel mülklerin “sahip”lerine geri verilmesi, maaşları azaltılmış olan bütün sanayici ve tüccarların maaşlarının eski seviyesine getirilmesi ve aradaki farkın ayrıca ödenmesi kararları alındı.

1979 Ocağında ABD/ÇHC arasında diplomatik ilişkiler resmen kuruldu, iki ülke birbiri nezdinde büyükelçilik düzeyinde temsil edilmeye başlandı.

1979 Martında yapılan bir parti idelogları toplantısında, Mao Zedung Düşüncesi’nin içeriğinin “ Çin halkının yarım yüzyıllık devrim deneyimlerinin özetlenmesi” olarak doldurulması gerektiği Deng Siao Ping tarafından savunuldu ve kabul gördü.

Çin/ABD arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasından kısa süre sonra, Şubat 1979’da Çin Vietnam’a saldırdı. Savaş iki ay sürdü.

Temmuz 1979’da ilk dört serbest ticaret bölgesi kuruldu: Zhuhai, Shenzen, Shantou ve Xiamen

Deng önderliğindeki bürokrat Çin devlet burjuvazisinin programı, ÇKP’nin siyasi tekeli şartlarında, devlet burjuvazisinin egemen olduğu, özel sermayenin kontrollü geliştiği, yabancı sermayeye özel şartlarda serbestlik tanınan bir kapitalistleşme programı idi. Bu program hiçbir biçimde çok partili burjuva demokrasisini vb. öngören bir program değildi. Bu programın Çin’in kapitalistleşmesini aynı zamanda siyasi alanda burjuva demokrasisine geçiş olarak kavrayan kesimin programı ile, onun savunuculari ile çatışması kaçınılmazdı. Öyle de oldu.

Önce 1979 Aralığında Pekin’in merkezindeki “Demokrasi Duvarı” temizlendi. Pekin’deki yerel yönetim küçük kapalı bir parkta gösterilen bir alan dışında ve altında açık adres ve imzalı olmayan hiçbir duvar gazetesine izin verilmeyeceğini açıkladı.

Daha sonra Ocak 1980’de, Deng Siao Ping, 1975 “Sosyalist Anayasa”sında yer alan ve “görüşlerin özgürce savunulması, açık ve kamuoyu önünde tartışma ve duvar gazetesi” hakkını içeren 13. maddenin silinmesini önerdi. Buna uygun değişiklikler yapıldı.

1980 Şubatında, Kültür Devrimi’nde “1 Nolu Kapitalist Yolcu” ilan edilen Liu Şao Çi’nin itibarı geri verildi. Liu Şao Çi’nin seçilmiş eserlerinin yayınlanmasına başlandı.

1980 Ağustosunda yapılan Siyasi Büro toplantısı Cao Cu Yang’ı, Hu An’ın yerine başbakan atadı.

Kasım/Aralık 1980’de yapılan Politbüro toplantısında Hua Guo Feng cepheden eleştirildi. Hua Guo Feng’in kendine verilen yönetici görevleri

yerine getiremediği tespit edildi. Hua Guo Feng'in bütün fonksiyonları –kendi isteğiyle!– alınarak Hu Yao Bang ve Deng Siao Ping'e verildi.

Haziran 1981'de yapılan **11. Merkez Komitesi 6. Toplantısı**nda Politbüronun aldığı kararlar onaylandı. Hu Yao Bang Parti Başkanlığı, Deng Siao Ping Askeri Komisyon Başkanlığı görevlerini üzerlendi. Başbakanlık görevi zaten önceden devredilmişti. Hua Guo Feng 12. Parti Kongresi'ne kadar "Parti Başkan Yardımcısı" olarak kızağa çekildi. 12. Parti Kongresi'nde de parti Merkez Komitesine seçilmedi.

Bu toplantıda alınan Deng Siao Ping ve Hu Yao Bang'ın önderliğinde hazırlanan "Parti Tarihinin Bazı Sorunları" başlıklı karar, parti tarihinin yeniden yazıldığı bir karar olarak belirleyici önemdedir ve artık "burjuva yolcu"ların geri dönülmez biçimde ÇKP ve ÇHC'de iktidarı ele geçirdiğinin kesin kanıtıdır.

Bu kararda önce 1950'lerin ikinci yarısındaki "Büyük İleri Atılım" değerlendirilmekte, burada "sol hataların" belirleyici olduğu, bu hatalardan "subjektif iradenin rolünü abartan Yoldaş Mao Zedung ve bir dizi yönetici yoldaş"ın sorumlu olduğu" tespit edilmektedir. 1959-1961 yılları arasındaki iktisadi krizin esas sorumlusu olarak Büyük İleri Atılım siyaseti gösterilmekte, bu konuda şöyle denmektedir:

"Ekonomimizin 19509-1961 arasında ciddi zorluklarla karşılaşmasının ülkemiz ve halkımızın büyük kayıplar vermesi esas olarak 'Büyük İleri Atılım' çerçevesinde ve sağ oportunizme karşı mücadele adına yürütülen eylemler sonucu ortaya çıkmıştır."

Karar'da "Yoldaş Mao Zedung, yoldaş Peng Du Hai'ya (Büyük İleri Atılım sırasında sağ opotünizmin başı olarak adlandırılan ve tasfiye edilen Siyasi Büro Üyesi / BN) karşı eleştiriyi başlatıp bütün partiyi sağ oportünizme karşı mücadeleye seferber ettiğinde yanılmıştır. Peng Du Hai konusunda alınmış olan "Peng Du Hai Çevresindeki Parti Düşmanı Grup" başlıklı karar her açıdan yanlıştır." tespiti yapılmaktadır.

Karar'da 1960 birinci yarısı konusunda şu tespitler yapılmaktadır:

"Yoldaş Mao Zedung 8. Merkez Komitesi'nin 10. Plenumunda (Eylül 1962 / BN) sınıf mücadelesini iyice genişletip mutlaklaştırdı ve burjuvazi ile proletarya arasındaki çelişmenin toplumumuzda hâlâ başçelişme olduğu yanlış görüşünü savundu. … Buna bağlı olarak da 1965 ilkbaharında hareketin esas saldırı hedefinin parti içinde kapitalist yolda giden yüksek pozisyon sahipleri olması gerektiği yanlış tezi yaygınlaştırıldı."

Mao Zedung'un 1955-1966 arasındaki döneminin genel değerlendirilmesi bağlamında şu tespitler yapılır:

" Yoldaş Mao Zedung'un sosyalist toplumda sınıf mücadelesine ilişkin teorik ve pratik yanlışları giderek çok daha vahim hale geldi; onun kişisel keyfi davranışları giderek parti yaşamında demokratik merkeziyetçiliğin altını oydu

ve onun kişiliği etrafında yaratılan kişiye tapma giderek garip komik biçimlere büründü. … Lin Biao, Çiang Çing ve Kang Şeng gibi özel çıkarlarına uygun hedefler izleyen kariyeristler Mao'nun bu hatalarından yararlandılar ve bunları daha da abarttılar. Bu "Kültür Devrimi"ne götürdü."

Kültür Devrimi bağlamında "Karar"da şu tespitler yer almaktadır:

"Parti, devlet ve halkın Halk Cumhuriyetinin kurulmasından sonra verdiği en büyük kayıpların ve en ağır gerilemenin sorumlusu … Kültür Devrimi'dir. Kültür Devrimi yoldaş Mao Zedung tarafından başlatılmış ve onun tarafından yönlendirilmiştir."

Dokuzuncu Parti Kongresi'nin değerlendirilmesi ise şöyledir: "9. Parti Kongresi Kültür Devriminin yanlış teori ve pratiğini haklı göstermiş ve böylece Lin Piao, Kang Şeng, Çiang Çing ve diğerlerinin MK içindeki pozisyonlarını güçlendirmiştir."

1976 Nisanındaki Tiannamen olayları ve ertesinde Deng'in görevlerinden uzaklaştırılması ile ilgili olarak şu tespitler yapılmaktadır: "Mao Zedung yoldaş ve Merkez Komitesi Siyasi Bürosu Tiannamen olaylarının özünü yanlış değerlendirdiler ve bu temelde yoldaş Deng Siao Ping'i görevlerinden uzaklaştırdılar. "

Onuncu Parti Kongresi hakkında ise şu söylenmektedir: "10. PK 9. nun sol hatalarını sürdürmüştür. Çiang Çing, Çang Cun Cao, Yao Ven Yüun ve Wang Hung Ven Siyasi Büroda dörtlü çeteyi oluşturdular." (11. MK. 6. toplantısının aldığı kararla ilgili tüm alıntılar için bkz.: "ÇKP MK, Parti Tarihinin Sorunları Üzerine Karar", Haziran 1981, Peking Rundschau, Alm. Cilt 24, Sayı 27, 6 Temmuz 1981, s. 19)

Eylül 1982 de yapılan ÇKP 12. Kongresi, Deng çizgisinin kesin egemenliği anlamına gelen 11 Merkez Komitesi 6. Plenum kararlarını aynen onaylar. 12. Kongre'de karara bağlanan tüzükte, Mao Zedung yoldaşa yapılan çeşitli atıflar ve Kültür Devrimi ile ilgili her türlü olumlu anma ve "sürekli devrim düşüncesi"ne her olumlu atıf silinir.

"Dört Modernleşme Siyaseti"nde aşamalar:

Yukarıda belirttiğimiz gibi ilk kez 1975'te Çu En Lay tarafından formüle edilen "Dört Modernleşme Siyaseti" 1978'den itibaren ÇHC'nin politikasını ve gelişmesini belirleyen siyaset oldu, bu siyaset uygulamada çeşitli aşamalardan geçerek bugüne geldi. Aşağıda kabaca bu aşamaları ve bu aşamaların özelliklerini belirteceğiz:

1978/1984 arası

Bu ilk dönemin en önemli özelliği Kültür Devrimi sırasında el konulan

mülklerin geri verilmesi, yine Kültür Devrimi sırasında "milli burjuvazi"nin kesilen rantlarının faiziyle ödenmesi kararı ve uygulaması, kırda özel mülkiyete izin veren ve teşvik eden bir siyasetin izlenmesidir. Bu dönemde tek tek "köylü hane işletmeleri" ile özel anlaşmalar yapılır. Bu kırda özel mülkiyetin geliştirilmesinin bir adımıdır. Bunun yanında yine yukarıda belirtilmiş olduğu gibi ilk Özel İktisat Alanları-Serbest Ticaret Bölgeleri kurulur. Yabancı sermayenin ülkeye girişinin sağlanması için büyük avantajlar sağlanır. İlk yabancı şirketler ve ortak işletmeler (joint ventures) kurulur.

ÇHC Mayıs 1980'de Dünya Bankası'na alınır. Bu emperyalist dünya ile mali birleşmenin en önemli simgesel adımlarından biridir. Emperyalist dünya Çin'i, ÇHC emperyalist dünyayı kendinden saymaktadır. Aynı dönemde Tiannamen meydanında burjuva demokrasisi talebi ile ortaya çıkan "Demokrasi Duvarı" hareketinin ezilmesi, acelesi olmayan dünya finans kapitalini fazla rahatsız etmemektedir.

Yukarıda ortaya konduğu gibi, bu dönemde Hua Guo Feng'in kesin tasfiyesi de başlamış, Cao Çiyang Başbakanlığı Eylül 1980'de devralmıştır. Cao Çiyang'ın başbakanlığı döneminde "Bir Çocuk" siyaseti başlatılmıştır.

1981'de, en fazla yedi işçi çalıştırmak kaydıyla "özel işletme"ler kurulmasına izin verildi.

Eylül 1982'de yapılan, **12. Parti Kongresi**'nde, Partinin ve ÇHC'nin önündeki görev "Kültür Devrimi'nin bıraktığı negatif mirası aşmak" "her alanda sosyalist modernleşme için bir çizgi tespit etmek, yüzyıl sonuna dek brüt sosyal ürünü dörde katlamak" olarak tespit edilir.

Deng önderliğindeki açık revizyonist, Mao'nun deyimi ile "parti içindeki kapitalist yolcu"lar artık kesin egemendir. Deng'in kendisi Siyasi Büro Başkanı ve Siyasi Büro'da Askeri Komisyon Başkanıdır. Yani hem parti, hem ordu artık ondan sorulmaktadır.

1984 Ocağında, Merkez Komitesi'nin ve Devlet Konseyinin ortak açıklaması yayınlanır. Artık her türlü "utangaçlık" terkedilmiştir. Parti ve devlet içinde yerini iyice sağlamlaştıran sosyalist maskeli burjuvazi rahat hareket etmektedir. Ortak açıklamada kırda reformun bir parçası olarak "tarımda özel mülkiyetin destekleneceği ve geliştirileceği" açıklanır. Kolektif çiftliklerde, "15 yıl içinde ödenme şartıyla" köylüye toprak satışı serbest bırakılır. Kırda "üretimi arttırma"nın bir yolu, özel mülkiyete geri dönüşte görülür.

1984/1987 arası

1984 Ekiminde 12. Merkez Komitesi'nin 4. Toplantısında "Ekonomik Sistemin Reforme Edilmesi Üzerine Karar" adı altında yeni bir karar alınır. Bu karar herşeyden önce "pazar unsurlarının ekonomideki etkinlik alanının genişletilmesi"ni öngören bir karardır.

Aralık 1984'te, Büyük Britanya/ÇHC arasında, Hong Kong'ta egemenliğin ÇHC'ye devredilmesi üzerine anlaşma imzalanır.

ÇKP bu anlaşma öncesinde, Hong Kong'un geleceği ile ilgili tartışmalar sonucu "Bir Ülke, İki Sistem" çizgisini ilan etmiştir. Buna göre Hong Kong'da egemenlik ÇHC'ye geçtiğinde de, orada mülkiyet ilişkilerine ve ekonomik sisteme dokunulmayacak, "bir ülkede, iki ayrı sistem en azından 2050 yılına dek yan yana yürüyecek"tir.

Ocak 1985'de Merkez Komitesi ve Devlet Konseyi "Tarımda Gelişme Yönergeleri"nde (pamuk ve tahıl dışında) tüm tarım ürünlerinde fiyatların serbest bırakılmasının ve devletin "en az satın alma kotaları"nın kaldırılması gerektiğini ortaya koyarlar.

1986 Martında ÇHC "Asya Kalkınma Bankası"nın üyesi olur.

1986 Eylül'ünde Şanghay'da ilk tahvil borsası açılır.

Kasım ve Aralık aylarında bütün ülkede "demokrasi" "özgürlük" talepli öğrenci hareketleri yayılmaya başladı.

Pazar ekonomisinde "serbestlik", burjuvazinin en azından bir bölümü tarafından üst yapıda da burjuva demokrasisi, burjuva serbestliği taleplerinin savunulmasını beraberinde getirmişti. Parti içinde de "demokratikleşme" talep edenler, "reformların" hızını az bulanlar ortaya çıkmış ve çoğalmaya başlamıştı. Öğrencilerin kitlesel hareketi bu gelişmelerin de bir dışavurumu idi. Ocak 1987'de gösteriler kanla bastırıldı. Deng'in öğrencilerinden olan ve boynuzun kulağı geçmesi misali, kapitalistleşme konusunda ondan daha hızlı çıkan, Hu Yao Bang huzursuzlukların sorumlusu olarak teşhir edilip bütün parti görevlerinden alındı.

Bu dönemde tarımda özel kapitalizm alabildiğine körüklenirken, sanayide de "sosyalist yarış" adına devlet işletmeleri arasında rekabet daha fazla körüklenmeye, "verimli olmayan" devlet işletmeleri dağıtılmaya, bir bölümü özel kapitalistlere kiralanmaya başlandı.

1981'de en fazla yedi işçi çalıştırmak kaydıyla "özel işletmeler"e izin verilmişti. 1987'de alınan bir kararla, özel işletmelerde işçi çalıştırmada üst sınır kaldırıldı.

1987 Ekiminde **ÇKP 13. Parti Kongresi** yapıldı. Bu kongrede 46 milyon parti üyesi 1936 delege üzerinden temsil edildi.

Bu kongrenin en önemli özelliği Çin'deki egemen sistemin "**Çin Usulü Sosyalizm**" olarak adlandırılması oldu. Kongre'de "Çin Usülü Sosyalizm"in, **Dört Temel İlke**ye bağlılıkla inşa edildiği söyleniyordu. Bu dört temel ilke ise şöyle sayılıyordu:

Sosyalist yol (tabii Çin tipi bir sosyalist yol / BN)

Demokratik diktatörlük (Sisteme her türlü muhalefeti sosyalizm adına, halk demokrasisi adına faşist şiddetle ezen sosyalfaşist bir diktatörlük. / BN)

Komünist Parti önderliği (içinde burjuvazinin çeşitli kesimlerinin yer alıp,

birbirlerine karşı burjuva yöntemleri ile iktidar mücadelesi verdikleri ve tüm ülkede en küçük birimlerde bile örgütlü olan adı komünist olan, gerçekte sosyalfaşist bir örgüt olan parti önderliği / BN)

Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesi (Gerçek anlamda Marksizm-Leninizme bağlılıktan çoktan kopulmuştur, hâlâ Marksizm-Leninizme bağlılıktan söz etmek bu parti için büyük sahtekârlıktır ve yalnızca emekçileri kandırmanın bir aracıdır. Bağlı olunduğu söylenen "Mao Zedung Düşüncesi"ne gelince, bu gerçekte Deng Siao Ping düşüncesidir. ÇKP gerçekte 12. Parti Kongresi'nde, Mao'nun hatalarını aşma adına Mao Zedung'da devrimci ve marksist-leninist olan ne varsa terk etmiştir. / BN)

Onüçüncü Parti Kongresi'nde ayrıca "Reform ve açılma siyasetinde kararlılıkla devam. Kendi gücüne dayanma, Çin'i demokratik uygar sosyalist modern bir ülke haline getirmek için çok çalışma." kararları alınmış, "Yirminci yüzyıl sonuna kadar ülke BSÜ'yü (1980'e göre) dörde katlamak, 21. yüzyıl ortalarında orta derecede gelişmiş ülkelerin seviyesine yükseltmek." hedefleri vurgulanmıştır. "Çin Usulü Sosyalizm"in ekonomik sistemi, "Planlı Meta Ekonomisi" olarak adlandırılmıştır.

Ocak 1987'de kanla bastırılan öğrenci ağırlıklı kitle hareketi, bürokrat devlet burjuvazisine, iplerin biraz gevşetilmesi halinde iktidarın tehlikeye girebileceğini göstermiştir. Bu gelişme karşısında Deng Siao Ping, kendisine sonuna dek bağlı kadrolar dışındakileri tasfiye etme yanında, süreç içinde kendisinden sonra parti yönetimini de şekillendirmeye başlamıştır.

Onüçüncü Parti Kongresi'nde, Deng Siao Ping, formel olarak parti yönetiminden çekildi. Fakat Askeri Komisyon Başkanlığını bırakmadı. Deng'in parti fonksiyonları onun sadık öğrencileri tarafından üzerlenildi. Li Peng Başbakan oldu.

Kasım 1987'de Halk Kongresi Daimi Komitesi "ÇHC'de Köy Sakinlerinin Komiteleri İçin Geçici Örgütlenme Yasası"nı açıkladı. Burada ilk kez "yerel yönetim" ilkesi deneme olarak devreye sokuldu.

1987-1989 arası

1988'de özel işletmelerle ilgili yasalarda yapılan düzenlemelerle bunların hakları genişletildi.

Bu dönem Gorbaçovizmin sosyalemperyalist kampta sarsıntıları derinleştirdiği bir dönemdir.

Devlet kapitalizmi ile özel kapitalizmin iç içe geçtiği ve özel kapitalizmin geliştiği sistem içinde, batının da zorlamasıyla ve desteği ile, "özgürlük" talep ve hareketlerinin gelişmesi kaçınılmazdı. Rus Sosyal Emperyalizminin bütün egemenlik alanında 1980'lerin ikinci yarısında bu gelişme yaşandı. Gorbaçov'un "açıklık" ve "dönüşüm" siyasetleri ile çürümüş sosyalfaşist

rejimi, yumuşak bir geçişle reforme edip dönüştürme siyaseti, sistemi hızla çöküşe yaklaştırıyordu.

1989 Mayısında Gorbaçev Çin'i ziyaret etti.

Sosyalemperyalist kampta gelişen hareketler ÇHC'de de yansımasını buldu. Çin devlet bürokrat burjuvazisi fakat sosyalemperyalist kamptaki rejimlerin tersine, bu gelişme karşısında sıkıyönetim ile ve "demokrasi" talebi ile yapılan gösterileri şiddetle ezme biçiminde reaksiyon gösterdi. 4 Haziran'da Tiannamen'de süren gösteriler, ordunun devriye sokulmasıyla, tankların kitle üzerine yürütülmesi, kitleye ateş açılmasıyla, şiddetle bastırıldı. Bu kez gösterilerin bu kadar gelişmesinden, zamanında bastırılmamasından ÇKP Genel Sekreteri Cao Ciyang sorumlu tututulur. Jiang Zemin, Cao Ciyang yerine Komünist Partisi Genel Sekreterliğine getirilir.

1989 Kasımda Deng parti ve devlet içinde kendi çizgisini ve bunu izleyecekleri yerleştirmenin rahatlığı içinde Komünist Partisi Askeri Komisyonu Başkanlığından da geri çekilir.

1989-1992 arası

1990 Mayısında, Jiang Zemin Çin'in Tayvan siyaseti konusunda ilke açıklaması yapar. Buna göre Tayvan sorununun çözümü, aynı Hong Kong'ta olduğu gibi "bir ülke, iki sistem"de yatmaktadır. ÇHC, Tayvan'daki "bağımsızlık" eğilimlerine karşı, bunun hiçbir zaman kabul edilmeyeceğini açıklar.

1990-1991 sosyalemperyalist kampın çöktüğü yıllardır. Sosyalemperyalist kampın ülkelerinde iktidarlar birbiri ardına bir iskambil kulesi gibi çökerler. Çin bu çöküşün yıkıntıları altında kalmaz.

Bu arada Avrupa'da eski Yugoslavya'nın parçalanması ve buna bağlı savaş, ABD ve müttefiklerinin Irak'a saldırısı gündeme gelir.

Çin bu gelişmelerde uluslararası diplomasinin aktif baş aktörlerinden biri olarak, fazla gürültü etmeden kendi siyasetini güder.

1991 Nisanında Tayvan'da yapılan bir anayasa değişikliği ile Tayvan kendi egemenlik alanını yalnızca Tayvan'la sınırlar, kıta Çin'i üzerinde iddiadan vazgeçer. Bu aynı zamanda kesin ayrılık yönünde atılan somut bir adımdır. ÇHC'nin bu adıma tepkisi, Tayvan'ın Çin'in parçası olduğu, ayrılığın er geç ortadan kaldırılacağı biçiminde olur.

1992 başında ÇHC, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra ortaya çıkan yeni 12 bağımsız devleti tanıdığını açıklar.

Deng Siao Ping, Çin tekelci bürokrat devlet burjuvazisinin dışa daha fazla açılma siyaseti çerçevesinde "Güney Gezisi" (Asya kaplanları denen ülkelere) yaptığı bir gezide "kapitalist ülkelerden öğrenme" çağrısı yapar.

Ağustosta Çin-Güney Kore, kırk yıl sonra diplomatik ilişkilere girer

Ekim 1992'de **ÇKP 14. Parti Kongresi** yapıldı. Bu kongrede 51 milyon parti üyesi, 1989 delege üzerinden temsil temsil edildi. Parti Kongresi üzerine ÇKP'nin resmi sitesinde verilen bilgilerde şöyle deniyor:

"Parti Kongresi Çin'de reformların, açılma ve modernleşmeyi hızlandırdığı bir dönemde yapıldı. … Parti Kongresi 1978'de yapılan ÇKP'nin 11. Merkez Komitesi'nin 3. Plenumu'ndan bu yana sürdürülen reform, açılma ve modernleşmenin büyük kazanımlarını vurguladı. Ondört yıllık pratiğin temel tecrübelerini sistemli ve derinlemesine özetledi, **Deng Siao Ping'in Çin Usülü Sosyalizm İnşa Teorisi** detaylı ortaya kondu. Temel görevler olarak reform ve açılmanın hızlandırılması, her yönlü toplumsal gelişmenin ilerletilmesi için ekonomik gelişmenin teşvik edilmesi tespit edildi. Çin'in ekonomik yapısının reforme edilmesi için berrak bir biçimde bir **sosyalist pazar ekonomisinin** inşa edilmesi görevi tespit edildi."

Yani artık sistem yerine oturtulmuştu: "Sosyalist pazar ekonomisi"! KP önderliğinde devlet kapitalizmi ile özel kapitalizmin iç içe girdiği bir kapitalizm! "Halkın demokratik diktatörlüğü" adı altında sosyalfaşist bir merkezi yönetim altında kapitalizm. Bu yolda "Yüz yıl sallanmadan yürüneceği" de 14. Parti Kongresi'nde ilan edilmişti. Bu yolun adı "Çin usulü sosyalizm"di, yol göstereni de "Deng Siao Ping'in Çin Usulü Sosyalizm İnşa Teorisi" idi. 1978'den beri bu yolda yürünüyordu, ama artık sağa sola yalpalamaksızın ilerlenecek sistem oturtulmuştu.

1992 sonrası…

Mart 1993'te Deng Siao Ping'in en has adamlarından biri olan Jiang Zemin Devlet Başkanlığına seçildi. Böylece Komünist Partisi ve Devlet Başkanlığı, bir kez daha bir elde toplanmış oluyordu.

Ekim'de Çin devlet olarak tanımadığı Tayvan ile doğrudan ticari ilişkilere başladı.

1993 ve 1994 yılları yabancı devlet adamlarının üst üste Çin'i ziyaret ettikleri, büyük ekonomik projeleri kapmak için birbirleriyle yarıştıkları yıllar oldu.

1995'te ülke çapında 8 saatlik işgünü, 5 günlük iş haftası yasalaştı.

Temmuz 1995'de ÇHC, Dünya Ticaret Örgütü'ne gözlemci olarak katılmaya başladı.

1996 Nisanında ÇHC, Boris Yeltsin'i misafir etti. Rusya-Çin-Kazakistan-Kırgzistan-Tacikistan arasında geniş çaplı işbirliğini öngören bir anlaşma imzalandı. Rusya ve Çin iktisadi, askeri ve siyasi ilişkilerini derinleştirme amacını açıkladılar.

1997 Xinjiang da Uygurlar ve Han Çinlileri arasında çatışmalar yaşandı. Onyıllardan sonra ilk kez ulusal temelde uluslararası alanda da duyulan bir hareketlenme gündeme geldi.

Aynı yıl “Çin Usulü Sosyalizm Teorisi” nin yaratıcısı Deng Siao Ping öldü.

Haziran ayında Büyük Britanya Hong Kong’ta egemenliği ÇHC’ye devretti.

Eylül 1997’de **ÇKP 15. Parti Kongresi** yapıldı. Bu Kongre’de 58 milyon üye 2048 delege üzerinden temsil edildi.

Bu kongre kendi kendini, yönetimin “üçüncü kuşak” tarafından başarılı olarak devralınmış olduğunu gösteren kongre olarak adlandırır. ÇKP’nin resmi açıklaması şöyledir: “Bu kongre Jiang Zemin önderliğindeki üçüncü kuşak yönetim kolektifinin, başında Deng Siao Ping’in bulunduğu ikinci kuşak yönetim kolektifinin büyük davasının ona layık, tutarlı bir sürdürücüsü olduğunu gösterdi.”

1998 Mart’ında Cu Rongji ÇHC Başbakanlığına seçildi.

Mayıs 1998’de Hong Kong’ta genel seçimler yapılır. ÇHC yanlısı olmayan “Demokratik Parti” çoğunluğu kazanır. ÇHC “Bir Ülke, İki Sistem” anlayışına uygun olarak fazla baskıda bulunmaz.

Haziran 1998’de ABD Başkanı Bill Clinton’un Çin’i ziyareti gerçekleşir.

Temmuz 1998 de Pekin eski belediye başkanı Chen Xitong şimdiye kadarki en büyük rüşvet davasında yargılanıp 16 yıl hapis cezasına çarptırılır. Bu uluslararası sermaye açısından da güven sağlamaya yönelik bir operasyondur.

Kasım 1998’de, Jiang Zemin ile Boris Yeltsin’ in katıldığı 6. Çin /Rusya zirve toplantısında sınır anlaşmazlığını ortadan kaldırmak amacını açıklayan bir ortak belge imzalanır.

Ardından Bir Çin devlet başkanının ilk Japonya ziyareti gerçekleşir. Çin komşuları ile çatışmalı bir ortamdan çıkma yönünde adımlar atmaktadır.

Daha önce çıkarılmış olan ve yerel yönetimlere daha fazla insiyatif tanıyan “Köy Sakinleri Komiteleri İçin Geçici Yasa” 1998 ikinci yarısında kalıcı hale gelir.

Aralık 1998’de, ÇHC – Rusya ve Fransa ile birlikte – Irak’ın bombalanmasını protesto eder.

1999 Martında yapılan Ulusal Halk Kongresi daha fazla pazar ekonomisinin önünü açan anayasa değişikliğini onayladı.

Başbakan Cu Rongji Çin pazarının dışa daha çok açılacağını ilan etti.

Jiang Zemin Avrupa gezisine çıktı.

Pekin yönetimi NATO’nun Yugoslavya’ya askeri müdahelesini kınadı.

Cu Rongji ABD yi ziyaret etti.

Mayısta ABD uçakları Belgrad’da Çin sefaretini “yanlışlıkla” vurdular. Çin’de büyük gösteriler yapıldı. Çin geçici olarak ABD ile diplomatik ilişkileri dondurdu. Tayvan konusunda gerilim artmaya başladı. Aynı dönemde, Çin nötron bombası yapabilecek durumda olduğunu açıkladı. Bütün bu gelişmeler, Çin’in şimdi dünya siyasetinde çok daha aktif bir siyasete soyunduğunu gösterdiği gibi, ABD’nin de bundan duyduğu rahatsızlığı da gösteriyordu.

Aralık ayında ABD-Çin arasında yapılan bir anlaşma ile ABD Belgrad

konusunda tazminat ödemeyi kabul etti. ÇHC de, bunun karşılığında gösteriler sırasında ABD temsilciliklerinde ortaya çıkan zararları ödemeyi kabul etti. Sorun görünürde çözüldü. Fakat gerçekte gelecekteki çatışmaların tarafları bu şekilde birbirlerini bir denemiş oldular.

1999 yılı sonunda Portekiz Macao üzerindeki 442 yıldır süren egemenliğini ÇHC'ye devretti.

2000 yılı Mart ayında ÇHC Tayvan'a birleşme çağrısı yaptı. Halk Kongresi bu çağrıyla açıldı.

Çin'de burjuvazi, uluslararası sermayeye güven veren "iktisadi suçları ısrarla izlemek ve cezalandırmak" siyasetini hayata geçirmede önemli adımlar attı: Jiagxi Vali Yardımcısı Hu Changqing Nançangta rüşvetten ölüme mahkum edilerek, asıldı. Eylülde Halk kongresi eski Başkan Yardımcısı Chen Shui Bian rüşvetten suçlu bulunarak, asıldı.

ÇHC'nin gelinen yerde DTÖ tam üyeliği için bastırması sonucu, ABD'de Kongre'den sonra Senato da Çin'in DTÖ'ye üyeliği için onay verdi.

Japon firmaları İkinci Dünya Savaşı'nda zorla çalıştırdıkları Çinli işçiler için tazminat ödemeye başladılar. Bu bağlamda kapıyı Kajima isimli inşaat tekeli açıyor.

Aralık ayında Vietnam ile olan sınır anlaşmazlıklarını çözen bir anlaşma imzalandı.

2001 yılı başından itibaren Tayvan'la direk deniz yolu trafiği başladı.

Temmuz 2001'de ÇKP'nin kuruluşunun 80. yıldönümünde Parti ve Devlet Başkanı Jiang Zemin ÇKP'ye "girişimcilerin" daha çok üye alınacağını açıkladı.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi IOC'de ÇHC 2008 olimpiyatlarını düzenleme görevini üzerlendi.

Kasım 2001'de, DTÖ'nün Doha'daki toplantısında ÇHC ve Tayvan örgütün 143 ve 144. üyeleri olarak örgüte alındılar.

2002 yılı başında Çin Devlet Konseyi'nin resmi bir araştırma raporunda "Uygur ayrılıkçıları" Osama Bin Ladin'le ilişkilendirildi. ÇHC bu şekilde batılı güçlerin Uygur'da ulusal sorunu kullanması olasılığına karşı tedbirini alıyor: "Uygur ayrılıkçıları"na karşı mücadele terörizme karşı mücadeledir!

2002 yılında ÇHC ile Tacikistan arasında bir anlaşma imzalandı: Pamir dağlarında üzerine kavga edilen 1000 kilometrekarelik bir alanı Tacikistan bu anlaşmayla Çin'e bıraktkı.

Kasım 2002'de **ÇKP 16. Parti Kongresi** yapıldı. 66 milyon üye, 2120 delege üzerinden temsil edildi. Delegelerin % 85'i parti ve devlet fonksiyoneri idiler. Yani ÇKP parti devlet burjuvazisinin partisidir.

Bu kongre temel belgelerinde "Deng Siao Ping'in teorisinin partiye, ÇHC'ye yol gösterici düşünce" olduğu tespiti yapıldı.

Parti Kongresi "ekonomik inşanın bütün çalışmalarınn merkezinde" durduğu

ve duracağını tespit etti. Partinin önüne "reform ve açılma", "sosyalist pazar ekonomisini daha da mükemmelleştirme" görevlerini koydu. Bu bağlamda Kongre'ye sunulan ve Kongre tarafından onaylanan Merkez Komitesi raporunda şöyle denmektedir:

"**Devlete ait olan işletmeler Çin'in ekonomisinin dayanağıdır**. Devlet işletmelerinin reformu derinleştirilmek zorundadır. Toplumsal mülkiyetin değişik etkin biçimleri, özellikle devlet mülkiyetinin değişik etkin biçimleri aranmalı ve işletmelerin sisteminin, teknolojisinin ve yönetilmesinin yenilenmesi ilerletilmelidir. Az sayıda salt devlet sermayesi ile yürütülen işletmeler dışında, hisse senedi sistemi aktif bir biçimde devreye sokulmalı ve karma mülkiyet biçimine sahip bir ekonomi geliştirilmelidir. Yapılması gereken, **önemli işletmelerde çoğunluk hisse devletin elinde kalması şartlarında, yatırımcıların katılımı**nın sağlanmasıdır. Büyük ve orta büyüklükte devlet işletmeleri modern işletme sistemlerinin taleplerine uygun olarak standardize edilmiş reformları kendi işletme sistemlerine göre sürdürmelidir ve yönetimin yapısını tüzel kişilerle mükemmelleştirmelidir. Tekel olan dallarda reform ilerletilmeli ve rekabet mekanizması aktif olarak devreye sokulmalıdır. **Pazarın ve siyasetin yönlendirmesi ile büyük ve enternasyonal alanda rekabet edebilecek firmalar ve işletme gurupları geliştirilmelidir**. Küçük ve orta boy devlet işletmelerinin serbest bırakılması sürdürülmeli ve hızlandırılmalıdır. Kolektif işletmelerin reforme edilmesi derinleştirilmesi ve kolektif iktisatların çok çeşitli biçimler kazanması desteklenmelidir."

(…)

"**Modern Pazar sistemi mükemmelleştirilmelidir** ve evrensel yönlendirme güçlendirilmeli ve daha iyi hale getirilmelidir. Yapılması gereken kaynakların yerleştirilmesinde (dağıtımında — allokation) pazarın temel rolünü daha iyi biçimde uygulamak ve birleştirilmiş, açık, rekabete uygun modern pazar sistemini mükemmelleştirmektir."

"Ülkeye getirme" ve "dış ülkelere gitme" arasındaki ilişkiyi sıkıca elde tutmak ve dışa açılmayı kapsamlı bir şekilde yükseltmek gerekir. Ekonomik globalleşme ve Çin'in DTÖ üyeliğinin getirdiği yeni durumlara kendimizi uydurmamız gerekir, ki daha fazla alanda, daha kapsamlı ve daha yüksek bir düzeyde enternasyonal ekonomik ve teknik işbirliği ve rekabet içinde yer alabilelim, iç pazarı ve enternasyonal pazarın imkânlarını olabildiğince kullanabilelim, kaynakların dağılımını kendimiz için optimal hale getirebilelim, gelişme alanımızı genişletebilelim, açılma yoluyla reform ve gelişmeyi ilerletebilelim.

Meta ve hizmetler ticareti daha da geliştirilmelidir. Çin'in görece avantajlarını çıkış noktası alan bir pazar siyaseti izlenmelidir, geleneksel pazarlar konsolide edilmeli, yeni pazarlara açılınmalı ve ihracat alabildiğine arttırılmalıdır. **Pazara**

birinci kalitede mallarla egemen olma siyasetine sıkıca sarılmalıyız ve ihraç metalarımızın ve hizmetlerimizin rekabet güçlerini arttırmalıyız. İthalatımızın yapısı da bize en uygun hale getirilmelidir. Burada ağırlık kesinlikle ileri teknolojilerin ve anahtar tesislerin ithalatına verilmelidir. (…) Yabancı tüccarların doğrudan yatırımlarının çekilmesine devam edilmeli, yabancı sermayeden yararlanmanın seviyesi yükseltilmelidir. Hizmet sektöründeki açılma adım adım olmalıdır. Birçok biçimde orta ve uzun vadeli yabancı yatırımlardan yararlanmasını bilmeli, yabancı sermayeden yararlanma işini Çin ekonomisinin yeniden yapılandırılması ve devlet işletmelerinin yeniden örgütlenmesi ve yapılandırılması işiyle birleştirmeli, aynı zamanda **çok uluslu şirketleri tarımda, imalat sanayiinde ve ileri teknoloji sanayinde yatırım yapmaya teşvik etmeliyiz**. Denizaşırı ülkelerden çok değişik teknik personeli, aydınları Çin'e çekmeliyiz. Yatırımcılar için çekici ortam yaratmalı, yabancı yatırımcılara yerli yatırımcılarla eşit şartları yaratmalıyız ve yasal çerçevede ve politik tedbirlerde açıklık sağlamalıyız. Dışa açılmanın bu yeni aşamasında "dış ülkelere gitme" stratejisinin uygulanması çok önemlidir. Görece avantajlara sahip değişik mülkiyet biçimlerine sahip olan işletmeler dışta yatırım yapmada ve dışa mal ve işgücü ihracında teşvik edilmelidir. Böylece uluslar arası alanda rekabet gücüne sahip çok uluslu şirketler ve tanınmış markalar ortaya çıkarılmalıdır. Bölgesel iktisadi alış-verişlerde ve işbirliğinde gayet aktif bir rol üzerlenilmelidir. Dışa açılmada, devletin iktisadi Güvenliğini güvence altına alma işinde çok dikkatli olunmalıdır. "

(Kongrelerle ilgili bütün bilgi ve alıntılar için ÇKP'nin internet sitesine - Alm. bakınız.)

Onaltıncı Parti Kongresi'ne Komünist Parti ve Devlet Başkanı Jiang Zemin'in sunduğu rapordan yapılan bu alıntılar bu yeni kuşağın, "Çin usulü sosyalizm"in uygulanmasında gerçekten de Deng'in ona layık sürdürücüleri olduğunu çok iyi belgeliyor.

Yapılmak istenen ve gerçekten de yapılan belli:

Sosyalfaşist bir yönetim altında, sosyalizm adına, KP ve devlet iktidarını elinde sıkıca tutan bürokrat devlet burjuvazisinin egemenliği altında, temel ve anahtar işletmeleri "devletin" elinde tutan, yabancı emperyalist sermayeyle ortaklık içinde, onlardan özellikle yüksek teknolojiyi alarak gelişen, dışa açılan, Çin sermayesinin "görece avantajları"nı –ki en önemlileri Çin işçi sınıfının sömürülmesi, ucuz işgücüdür– alabildiğine yararlanan, global pazara çıkan, hegemonya için dalaşmaya başlayan bir kapitalizm.

Onaltıncı Parti Kongresi'nde daha önce adımları atılan "kuşak değişimi" de gerçekleştirildi. Jiang Zemin ve onunla birlikte beş yönetici daha yönetimden ayrıldı. Merkez Komitesi'nin yarısı yenilendi.

Hu Jintao Parti Başkanlığına seçildi.

Partiye işçiler köylüler dışında "kendi adına çalışanlar" ve "işverenlerin" de üye olabileceği parti tüzüğüne yazıldı.

2003 Martında Hu Jintao Halk Kongresinde Devlet Başkanlığına da seçildi.

Perspektif:

ÇHC'deki egemenlerin iktidarlarını bu biçimde sürdürmeleri, iktisadi alanda bugünkü "kalkınma hızları"nı biraz gerilese de sürdürmeleri halinde, kendi önlerine koydukları "yüzyılın ortasında Çin'in layık olduğu yere gelmesi" –Türkçesi, dünyanın en güçlü emperyalist devleti, "dünyanın merkezi" olması– mümkündür.

Bu gelişmeyi engelleyecek çeşitli iç ve dış faktörler vardır:

Dışta, bu gelişmenin sürmesi için Çin'in "barış"a, barış içinde ticaret yoluyla pazarları fethetme için ve ABD ile çatışabilecek askeri güce gelebilmek için zamana ihtiyacı vardır. Bu zamanın Çin'e tanınıp tanınmayacağını göreceğiz. Herhalde daha şimdiden çeşitli alanlarda "temsilci savaşları" yürümektedir. Ortadoğu'da ABD'nin yürüttüğü savaşlar, aynı zamanda Çin'e karşı da savaşlardır. Diğer yandan komşularla iyi geçinme siyaseti izlense de, bir yandan Japonya ile çözülmemiş ve savaş sebebi olabilecek sorunlar vardır. Bunun yanında en önemlisi Tayvan sorunu, ABD ile çatışma nedeni olabilecek çözülmemiş bir sorun olarak durmaktadır. Bunlar Çin'i dünyanın merkezi haline gelmeden, bu gelişmeyi dışarıdan müdaheleyle durdurmanın bahaneleri olabilir ve bütün emekçilere büyük felaketler getirecek korkunç bir emperyalist paylaşım savaşının görünürdeki gerekçeleri olabilir.

İçte, şu anda ÇKP ve iktidarda Deng'ciler kesin egemen görünümündedir. Fakat bunlar bir yandan pazar ekonomisini savunur ve onu geliştirirken, diğer yandan fakat bunu merkezi kontrollü yapan devlet bürokrat burjuvalarıdır. Gerek Çin ekonomisinde büyük rol oynayan yabancı sermaye, gerekse onlarla iç içe hareket eden ve gelişen Çin'in özel sermayeli burjuva kesimi, önümüzdeki dönemde daha fazla demokrasi talepleri ile ortaya çıkacaktır. Halkın demokrasi istek ve taleplerini de kendi hesabına katabilecek ve kendi örgütünü yaratacak böyle bir hareket, bugünkü iktidarı ciddi bir biçimde tehdit edebilir. Bu perpektifte, Çin'de eski Rus sosyalemperyalizmi etkisindeki ülkelerde olduğu gibi bir gelişme olabilir, yani uluslararası sermayeyle iç içe geçen özel sermayeli Çin büyük burjuvazisi, devlet burjuvazisinin bir bölümü ile uzlaşarak da, iktidarı ele geçirebilir.

Diğer yandan, ÇHC bugün dünyanın en büyük işçi sınıfına sahip ülkesidir. En büyük işçi sınıfının yanında en büyük köylülük bu ülkededir. Kısacası dünyanın en büyük emekçi ordusunun ülkesidir ÇHC. Üzeri örtülmüş olsa da, revizyonistler tarafından çarpıtılmış olsa da bu ülkenin emekçilerinin şanlı bir devrim tarihi vardır. Bu ülkenin emekçilerinin bir bölümü Çin'in

devrimle ne kazandığını bizzat yaşamıştır. Şimdi bu ülkenin emekçileri bizzat kendi hayatlarında bir avuç asalak olağanüstü zenginleşirken, parti ve devlet bürokratları büyük imtiyazlarla yaşarken, kendilerinin hangi kötü şartlarda olduklarını görmekte, yaşamaktadırlar. Üçyüz milyon gezginci işçi, kentlerde % 8,5'lik, kırında % 30'luk işsizler ordusu, bir yanda yüzsüz, görgüsüz yoğun bir zenginlik, bir yanda boğaz tokluğuna iş peşinde koşturan yüzmilyonlar! Çin'de egemenlerin istedikleri amaca varmalarının önündeki içteki esas tehdit işte bu durumdur. Onlar bu tehdidi sosyalfaşizmle, işçi ve emekçilerin bir bölümünü satın almakla, milliyetçilik körüklemesi temelinde işçileri kendi peşlerine takmakla çözebileceklerini düşünüyor, hesaplıyorlar.

Evdeki bu hesap çarşıya uyar mı?

Çin'de yeniden gerçek bir komünist partisinin inşası ve işçilerin bu partinin önderliğinde gaspedilen iktidarlarını geri almaları şartlarında uymaz. Böyle bir gelişme perspektifinde Çin burjuvazinin düşlediği anlamda "Dünyanın Merkezi" olmaz. Fakat başka bir anlamda, dünya işçi sınıfının en büyük müfrezesinin proleter dünya devriminde en önemli ülkelerden birini kurtarması anlamında, devrimin önemli merkezlerinden biri olur.

Bu zor iştir, dünyanın bugünkü durumuyla, komünist hareketin bugünkü durumu ve zaaflarıyla bakıldığında neredeyse olmaz görünen bir iştir. Fakat bugün imkânsız gibi görünen gerçekte imkânsız değildir. Ve Çin'in ve düyanın önündeki barbarlık yolunun tek gerçek alternatifi de budur. Dünyadaki tüm komünistler, Çin'deki komünistlerle omuz omuza gelişmenin bu alternatifin gerçekleşmesi yönünde olması için ellerinden her şeyi yapacaklardır.

Ağustos 2006